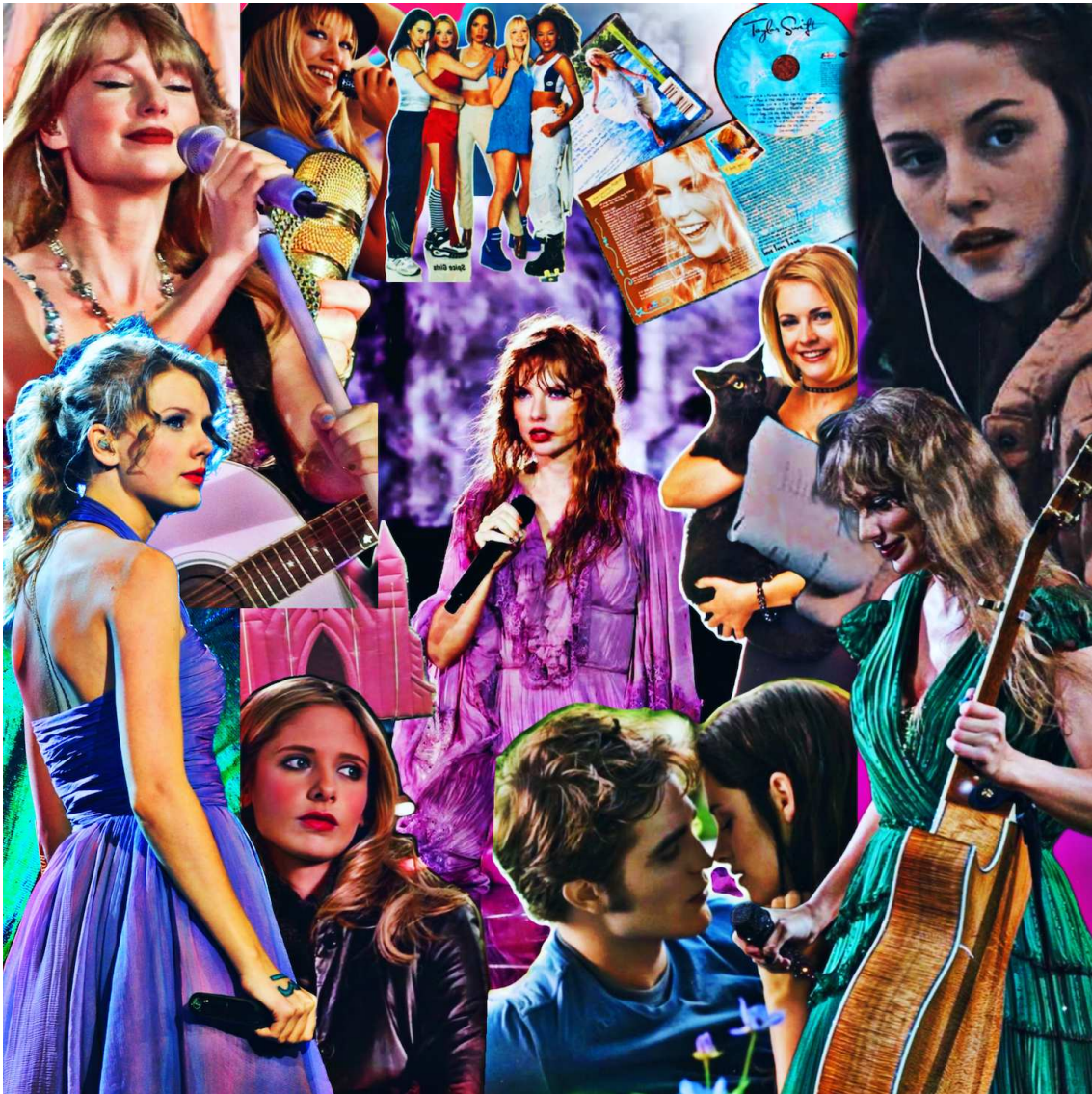

Takaisin teinihuoneeseen

Tyttökulttuurista, audiosarjan käsikirjoittamisesta sekä ohjaamisesta

LAURA PALANNE

TEKIJÄ (sukunimi ja etunimet) Palanne, Laura Maria	KOULUTUS-/ MAISTERIOHJELMA Äänisuunnittelun maisteriohjelma
KIRJALLISEN OSION/ TUTKIELMAN NIMI Takaisin teinihuoneeseen – Tyttökulttuurista, audiosarjan kirjoittamisesta sekä ohjaamisesta	KIRJALLISEN TYÖN SIVUMÄÄRÄ (sis. liitteet) 55 s.
TAITEELLISEN/ TAITEELLIS-PEDAGOGISEN TYÖN NIMI (teostietoineen; esim. ensi-ilta, paikka, tekijät) <i>Taylor Swift, minun versioni</i> , kuusiosainen audiosarja. Julkaistu Yle Areenassa 20.08.2024. Ohjaus ja käsikirjoitus: Laura Palanne Äänisuunnittelu: Ellen Virman Dramaturgia: Iira Halttunen ja Ellen Virman Tuottaja: Aapo Koistinen Tilaaaja: Juha-Pekka Hotinen, Radiogalleria, Yle Draama 2024 Tuotantoyhtiö: Jorma Kaulanen, Kajo Tuotanto Oy	
Taiteellinen osio on Teatterikorkeakoulun tuotantoa.	X Taiteellinen osio ei ole Teatterikorkeakoulun tuotantoa (tekijänoikeuksista on sovittu).
TIIVISTELMÄTEKSTI (min. noin 250 sanaa) <p>Tässä teatteritaiteen maisterin opinnäytteen kirjallisessa osiossa halusin syventää ymmärrystäni opinnäytteeni taiteellisen osion kautta tutuiksi tulleista aiheista: tyttökulttuurista ja omahuonetutkimuksesta. Teatteritaiteen maisterin opinnäytteeni taiteellinen osio on kuusiosainen audiosarja <i>Taylor Swift, minun versioni</i> (2024), jonka Yle tilasi ja julkaisi. Audiosarjassa kertoja Laura pohtii Taylor Swiftin johdattamana tyttökulttuuria ja aikuiseksi kasvamista. Toimin teoksessa ohjaajana ja käsikirjoittajana. Audiosarjan tilaaja oli Ylen Radiogalleria (2016–2024).</p> <p>Aloitan kuvaamalla oman henkilöhistoriani kautta suhdettani tyttöyteen ja minulle tärkeisiin kulttuuri-ilmiöihin. Pohdin omaa ja ympäröivän maailman suhtautumista näihin kulttuuri-ilmiöihin lapsuus- ja nuoruusaikani.</p> <p>Toisessa osassa pohdin kasvuani taiteilijana ja miten käsitykseni naiseudesta muuttui opintojeni aikana feminististen kirjojen sekä Teatterikorkeakoululla ja mediassa käytyjen keskustelujen myötä. Avaan lukijalle tässä osiossa omahuonetutkimuksen historiaa ja tyttökulttuuritutkimusta.</p> <p>Kolmannessa osassa kuvaan lukijalle opinnäytteeni taiteellisen osion työskentelyprosessia ja sen aikana löytämäni työskentelytapaa. Lisäksi reflektoin oppimaani taiteellisen opinnäytteeni aikana ja sen jälkeen.</p> <p>Opinnäytteeni tarjoaa näkökulmia siihen, miten nuoruuden kokemukset ja kiinnostuksen kohteet voivat muovautua osaksi taiteilijan ammatillista identiteettiä ja taiteellista ilmaisua.</p> <p><i>Taylor Swift, minun versioni</i> -audiosarja on kuunneltavissa Yle Areena -suoratoistopalvelusta 20.8.2025 saakka. Tarvittaessa audiosarjan ja käsikirjoituksen saa pyytämällä kirjoittajalta.</p>	
ASIASANAT (asiasanat jotka kuvaavat työsi sisältöä) Audiosarja, feminismi, käsikirjoittaminen, tyttökulttuuri, omahuonetutkimus, Taylor Swift, äänisuunnittelu.	

Sisällysluettelo

Sisällysluettelo	1
Johdanto	2
Fantasia nuoruudesta — Vaihtoehtoinen tapahtumakulku.....	4
Laura Palanteen nuoruuden aikaisesta tekijyydestä.....	4
1. Ensimmäinen näytös: Pako teinihuoneesta	5
1.1 Mitä teinitytöt rakastavat, muut haluavat vihata.....	5
1.2 Nettiradion juontaja — taatusti cool!.....	6
1.3 Taylor Swift vastaan Twilight — vihattu popkulttuuri.....	6
1.4 Nolous ja häpeä rakentavat identiteetin.....	7
1.5 Oivalluksien alkupisteessä.....	9
1.6 Hetkiä matkalta äänisuunnittelijaksi.....	13
2. Toinen näytös: Herääminen	15
2.1 Devising-kurssi ja omat etuoikeudet.....	15
2.2 Me too -kampanja.....	16
2.3 Esikoisrunokirja ja omakohtainen materiaali.....	19
2.4 Kohti teinihuonetta.....	21
2.5 Tyttökulttuuritutkimuksen löytäminen.....	22
2.6 Omahuonekulttuurin historiaa.....	24
3. Kolmas näytös: Takaisin teinihuoneeseen	27
3.1 Työskentelystä audiosarjan käsikirjoitusprosessissa.....	27
3.2 Pois leikattu kohta: Teinihuone.....	28
3.3 Teinihuone — mielentila luovan työn ytimessä.....	30
3.4 Nostalgia ja luovuus — aikamatka teinihuoneeseen.....	31
3.5 Avain Taylor Swiftin tuotantoon on tyttökulttuuri.....	33
3.6 Faniuden kautta naiseuden uudelleenmäärittely.....	35
3.7 Teinihuonetyöskentely luovan muistelun keinona.....	36
3.8 Ohjaajan toive — lisätään glitter-hiusharjaa!.....	37
3.9 Teinihuoneen näyttämölle astuu aikuinen feministi.....	39
3.10 Ylityöllistetty käsikirjoittaja ei ehdi ohjaamaan.....	41
3.11 Itsensä ohjaamisesta sarjan juontajana.....	43
3.12 Ohjaajan roolista teoksen viimeistelyssä.....	45
3.13 Teinihuonetyöskentelyn huoneentaulu.....	46
Lopuksi	47
Lähdeluettelo	49
Liitteet	53

Johdanto

Tässä teatteritaiteen maisterin opinnäytetyön kirjallisessa osiossa käsittelen omaa taiteilijaksi kasvamistani tyttökulttuurin, fanikulttuurin ja feminismin kautta sekä summaan äänisuunnittelun koulutusohjelmassa oppimaani. Teatteritaiteen maisterin opinnäytteeni taiteellinen osio on kuusiosainen audiosarja *Taylor Swift, minun versioni* (2024), jonka Yle tilasi ja julkaisi. Audiosarjassa kertoja Laura pohtii Taylor Swiftin johdattelemana tyttökulttuuria ja aikuiseksi kasvamista. Toimin teoksessa ohjaajana ja käsikirjoittajana. Audiosarjan tilaaja oli Ylen Radiogallerian (2016–2024) tuottaja, Juha-Pekka Hotinen, ja se julkaistiin Yle Areenassa elokuussa 2024. Mikäli haluat lukea tästä taiteellisesta opinnäytteestä myös toisesta näkökulmasta, suosittelen tutustumaan äänisuunnittelija Ellen Virmanin teatteritaiteen maisterin opinnäytetyön kirjalliseen osioon. Virman käsittelee *Taylor Swift, minun versioni* -audiosarjan työskentelyprosessia otsikolla *Podcastit kiihtyvän kulttuurin osana ja vastavoimana: kuuntelijan ja tekijän näkökulma* (2024). Tekstissään Virman avaa audiosarjan 120 ensimmäisen sekunnin äänisuunnittelua ja dramaturgiaa, pohtien millaisia keinoja käytimme, jotta kuuntelija ”jäisi koukkuun” ja kuuntelisi audiosarjan kokonaisuudessaan.

Maisterin opinnäytteen kirjallisessa osiossa halusin syventyä taiteellisen opinnäytteeni sisältämiin aiheisiin. Tyttökulttuuri johdatti minut tutustumaan tyttötutkimukseen, ja innostuin sen alalajista, omahuonekulttuurin tutkimuksesta. Omahuonekulttuurin tutkimus on 1970-luvulla syntynyt nuorisotutkimuksen suuntaus, joka syntyi tutkijoiden huomion tuloksena siitä, että nuorisotutkimus sivuutti tytöt tutkimuskohteina, sillä olemassa oleva tutkimus keskittyi tutkimaan nuorten käytöstä kodin ulkopuolisissa tiloissa. Kulttuurintutkimuksessa omahuonetutkimus keskittyi yksityisiin tiloihin ja erityisesti tyttöjen toimintaan ja harrastuksiin omissa tiloissaan, jotka olivat olleet etenkin miesoletettujen tutkijoiden näkymättömissä. (Ojanen 2011a, 14.)

Tyttöys on jatkuvassa liikkeessä oleva ja neuvoteltava prosessi, jossa yhdistyvät sekä perinteiset sukupuolen esittämisen tavat että niiden haastaminen (Ojanen 2011a, 11).

Kirjoitan tekstiä cis-naisen positiosta, entisenä tyttönä, nykyisenä naisena, tiedostaen, että oma kokemukseni tyttöydestä on vain yksi näkökulma sen kokemisesta. Tyttöyden teemoja käsitteli myös äänisuunnittelija Iida Hägglund teatteritaiteen maisterin opinnäytetyönsä kirjallisessa osiossa *girlsound: tyttöydestä, feminismistä ja äänisuunnittelusta* vuonna 2023. Tässä opinnäytetyössä Hägglund kirjoitti feministisestä *sad girl* -estetiikkaan nojaavasta äänisuunnittelun praktiikastaan.

Omahuonekulttuurin tutkimuksesta inspiroituneena kirjoitin audiosarjaan kohtauksen, jossa kertoja-Laura ja juontaja-Henry kohtaavat Lauran kuvitteellisessa teinihuoneessa, mutta lopullisesta audiosarjasta kohtaus leikattiin pois. Poistettu kohtaus jäi kiehtomaan minua, ja halusin kirjoittaa teatteritaiteen maisterin opinnäytteen kirjallisen osion kohtauksen herättämien ajatusten ympärille.

Olen jakanut opinnäytteen kirjallisen osion kolmeen näytökseen. Ensimmäinen näytös *Pako teinihuoneesta* kuvaa lukijalle nuoruuteni vaiheita, jolloin luulin omien kiinnostuksen kohteideni olevan “vähemmän tärkeitä”. Toinen näytös *Herääminen* kuvaa Taideyliopiston Teatterikorkeakoulun opintojeni aikana tapahtunutta ajattelun kehitystä sekä tyttökulttuurin löytämistä. Kolmannessa näytöksessä *Takaisin teinihuoneeseen* kerron audiosarjan kirjoittamisesta ja annan konkreettisia ohjeita kuinka kokeilla työskentelyä myös itse.

Kuten audiosarjassa, myös tässä opinnäytteessä, tarkastelen pop-artisti Taylor Swiftiä kahdelta kannalta: yhtäältä tosielämän henkilönä ja populaarikulttuurin ilmiönä, ja toisaalta hahmona, joka laajenee todellisen itsensä ulkopuolelle fanien toiveiden ja odotusten täyttäjänä. Tämän kirjallisen opinnäytteen seuraavalla sivulla on myös fiktiivinen teksti, jossa kuvaan vaihtoehtoisen tapahtumakulun omasta nuoruuden tekijyydestäni. Teksti on selkeyden vuoksi merkitty sivuille muusta tekstistä poikkeavalla fontilla sekä vaaleanpunaisella taustavärillä. Luvuissa on myös mukana katkelmia audiosarjan käsikirjoituksesta ja minulle merkityksellistä Taylor Swiftin lyriikkaa.

Fantasia nuoruudesta — Vaihtoehtoinen tapahtumakulku Laura Palanteen nuoruuden aikaisesta tekijyydestä

Olen aina tehnyt hauskoja, tyttöyttä ylistäviä teoksia, enkä ole koskaan kokenut omaa sukupuoltani rasisitteena. Kun Taylorin *Love Story* -musiikkivideo (2008) ilmestyi, en epäröinyt hetkeäkään, vaan näytin sen jokaiselle, joka suostui sen katsomaan. 20-vuotiaana pääsin opiskelemaan Laajasalon opiston radiotoimittajalinjalle, ja yksi rakkaimmista muistoistani on radiojuttu Taylorin rakkauselämästä. Noihin aikoihin Taylor tapaili *Twilight*-elokuviissa (2008—2012) ihmissusi-Jacobin roolia näyttellyttä Taylor Lautneria. Suhde oli kuin universumi iskisi silmää niille sadoille tuhansille, joiden seiniä korostivat vierekkäin kahden Taylorin julisteet! Opiskelutoverini tekivät juttuja esimerkiksi taloudesta, joku haastatteli Piraattipuolueen johtajaa, ja luokan 50-vuotias Jaska teki jutun Beatlesista, jota samanikäinen opettajamme Esa rakasti, lol. Minä tein jutun nimeltä *Poptähden ja Ihmissuden rakkaustarina* (2011). Kerroin kuinka pari oli tavannut *Valentine's Day* -nimisen elokuvan (2010) kuvauksissa, ja pian he alkoivat seurustella. Elokuvan parhaassa kohtauksessa Taylorin esittämä Felicia esitti tanssinumeron jalkapallokentällä, joka oli muun koulun mielestä nolo, mutta ihmissusi Jacob (kyllä, se on nykyään hänen nimensä) ryntäsi jalkapallokentälle ja pyysi häntä välittömästi treffeille! Juttu oli kaikkien mielestä tosi hauska, jopa opettajamme Esa sanoi, että kannattaa ottaa Laurasta mallia: itselle tärkeästä aiheesta osaa kertoa sellaisella tarkkuudella ja vilpittömyydellä, että jutusta voivat tykätä nekin, joita aihe ei kiinnosta! Nuo opettajan sanat olen pitänyt sydämessäni kaikki nämä vuodet tehdessäni uusia radiojuttuja. Kiitos Taylor, kiitos Esa ja kauan eläköön tyttöys!

1. Ensimmäinen näytös: Pako teinihuoneesta

1.1 Mitä teinitytöt rakastavat, muut haluavat vihata

Palataan taas vaihtoehtoisesta menneisyydestäni todellisuuteen. Nuorempana tunsin usein, että omat kiinnostuksenkohteeni eivät olleet jostain syystä yhtä tärkeitä kuin ikäisten poikien kiinnostuksen kohteet. Jo ala-asteikäisenä arvotin omia mielenkiinnonkohteitani sen kautta, mitä mieltä pojat olivat niistä. Monet suosikkiasioistani pidin suurimmaksi osaksi omana tietonani.

Ollessani yläasteikäinen julkaistiin myyntimenestykseksi noussut Stephenie Meyerin kirjasarja *Houkutus* (2005–2009). Sarja käsitteli teini-ikäisen Bellan, vampyyrin ja ihmissuden kolmiodraamaa. Tyyllilajiltaan sarja oli sekoitus fantasiaa ja romantiikkaa. Kirjasarjaa myytiin 42 miljoonaa kappaletta ja kirjojen pohjalta tehty *Houkutus* (2008–2012) -elokuvasarja rikkoi myyntiennätyksiä. Vampyyrisaagan kohtalona oli kuitenkin olla popkulttuuri-ilmio, jota kriitikot ja massat tuntuivat lähinnä pilkkaavan. Minä rakastin kirjasarjaa. Minulle teini-ikäinen Bella oli samaistuttavan epävarma, vampyyri Edward unelmien poikaystävä¹ ja ihmissusi-Jacob ritari kiiltävässä haarniskassa jatkuvasti ilman paitaa. Bella oli kiinnostava päähenkilö, sillä epävarmuudestaan huolimatta hän teki rohkeita päätöksiä ja tahtoi uskoa rakkauden kohteistaan hyvää, vaikka perhe ja luokkatoverit eivät siihen aina kannustaneet.

Houkutus-vampyyrisaagan fanit olivat ensisijaisesti teini-ikäisiä tyttöjä ja kirjojen saama kritiikki oli yksinomaan murskaavaa. Kuvaavaa oli, että jopa Edward Cullenin näyttelijä, Robert Pattinson, toi usein haastatteluissa esille kuinka hän piti kirjoja typerinä, ja useimmiten hän vähätteli elokuvasarjaa siitä puhuessaan. Oli ristiriitaista pitää jostakin, johon viittaaminen oli usein huonouden synonyymi. Vampyyrisaagasta kannatti puhua vain harvoille, eikä olisi tullut mieleenkään puhua siitä julkisesti.

¹ Videoesseisti Natalie Wynn huomauttaa Youtube-esseessään *Twilight* (2024), että kirjan kritiikeistä sai usein vaikutelman, että kriitikot kokivat jonkinlaista vetoa kirjojen maailmaa kohtaan, mutta tuo viehäytys oli heille vaikea pala purtavaksi. Osa kriitikoista jopa julisti kirjasarjan olevan vaarallinen nuorille naisille, joka itsessään jo puhui kirjojen vaikuttavuuden puolesta (Wynn 2024).

1.2 Nettiradion juontaja – taatusti cool!

Houkutus-vampyyrisaagan pohjalta tehdyt elokuvat julkaistiin vuosina 2008–2012. Tuolloin opiskelin Kallion ilmaisutaidon lukiossa ja otin osaa lukion radiotyöskentelyn kurssille. Kurssin myötä löysin Helsingin nuorisotoimen Hattu-Radion, jossa kaikki helsinkiläiset 14-29-vuotiaat saivat halutessaan perustaa oman nettiradion. Nettiradion juontaminen oli toteutunut lapsuuden unelma². Usein koin, että aiheeni olivat vääränlaisia. En halunnut olla “nolo” tai “kiusallinen”. Päättelin, että oli parasta keskittyä aiheisiin, joita ei lähtökohtaisesti mielletty ”tyttöjen jutuiksi”. 19-vuotias Laura järkeili, että olisi turvallisinta juontaa nettiradiota, jossa soitettiin vain metalcore-musiikkia. Halusin erottua ikäisistäni tytöistä ja valita kiinnostuksen kohteita, jotka tekivät minusta “kiinnostavan miesten silmissä”. Kuvittelin valintojen viestivän, että olin älykäs ja kiinnostava. Enkä ollut kiinnostunut “typeristä tyttöjen jutuista”, kuten *Nylon Beat* -yhtyeestä (1995–2003, 2007, 2019, 2020), *Sinkkuelämää*-tv-sarjasta (1998–2004) tai *Cosmopolitan*-naistenlehdestä (1999–2020). Harmillista kyllä kaikki nuo olivat minulle rakkaita. Silti poikaystävänsä saaminen oli henkilökohtaisia mielenkiinnon kohteitani tärkeämpää³. Olin varma, että metalcore-nettiradion juontajana olisin ikäisteni poikien mielestä kiinnostava. Nettiradioni kantoi nimeä *Signaali 5* (2009–2010) ja eräässä jaksossa jopa pilkkasin “vampyyrihulluja” tyttöjä (Palanne 2009).

1.3 Taylor Swift vastaan Twilight – vihattu popkulttuuri

Taylor Swift (s. 1989–) on yhdysvaltalainen muusikko, joka tuli tunnetuksi tavastaan kirjoittaa tunnustuksellista laululyriikkaa teinitytön kokemusmaailmasta. Debyyttialbumi *Taylor Swift* (2006) on kantrimusiikkia, joka saavutti välittömästi suuren suosion teini-ikäisten tyttöjen keskuudessa Yhdysvalloissa. Swiftin toisen levyn *Fearless* (2008) myötä hänen musiikkinsa nousi nopeasti Yhdysvalloissa hittilistoille (Caramanica 2008). Singlen *Love Story* (2008) musiikkivideo esitettiin ensi kerran

² YleX:llä esitetty radio-ohjelma *Kromosomi X* (2004), jota juonsivat Jenny Lehtinen ja Marja Hintikka, teki minuun 13-vuotiaana lähtemättömän vaikutuksen. Ohjelmassa juontajat esittivät lyhyitä itse kirjoittamiaan sketsejä, joissa seikkailtiin fantasiamaailmoissa ja vieraina kävi ajan suosituimpia poptähtiä. *Kromosomi X* räjäytti käsitykseni radio-ohjelmista ja ihailin erityisesti juontaja kaksikon kykyä kirjoittaa fantasiakohtauksia.

³ Vietin peruskouluikäisenä lähes kaiken vapaa-aikani lukemalla sellaisia nuorille tytöille suunnattuja kirjoja, joissa juoni aina lopulta huipentui heteronormatiivisen rakkaussuhteen löytämiseen. Uskon kirjojen vaikuttaneen ajatusmaailmaani vielä pitkälle aikuisuuteen.

Suomen VoiceTV-musiikkivideokanavalla 30.4.2009 lyhyen Swiftin haastattelun kera (KAVI 2024). Vuoden 2009 aikana musiikkivideo esitettiin kanavalla muistojeni mukaan toistuvasti. Musiikkivideon nähtyäni yhdistin sen elementit yleisesti vähäteltyihin teinityttöjen mielenkiinnonkohteisiin.

Swift oli 2010-luvulla poikkeuksellinen muusikko, joka onnistui tavoittamaan yleisöä myös oletetun kohdeyleisönsä ulkopuolelta. Harva oli julkaissut 16-vuotiaana debyyttialbumin, jonka sävellykset ja sanoitukset olivat suurilta osin itse tehtyjä. Teinitytön elämästä kokemusasiantuntijan positiosta lyriikoita kirjoittava Swift muodosti nopeasti ympärilleen vankan fanikunnan.⁴ Oli poikkeuksellista, kuinka intensiivisesti Swiftiä vihattiin heti ensimmäisten albumien myötä. Swiftin ärsyttävyyttä ja laulutaitojen puute oli lukemattomien viihde- ja keskusteluohjelmien juontajien vakioaihe (Hämeenaho-Fox 2024)⁵.

Yllättäen huomasin, kuinka vampyyrisaaga sai arvoisensa kilpailijan vihatuimpien popkulttuuri-ilmiöiden spekulatiivisessa kilpailussa. Taylor veti minua puoleensa kuin magneetti. Taylor oli tyttö, jota yritin vihata, ja salaa janosin rakastaa. Swiftin ärsyttävyyttä tuntui muodostuvan hänen käytöksestään, jossa hän oli avoimen emotionaalinen sekä fokusoitunut rakkauselämäänsä. Tunnistin hänen julkisessa hahmossa paljolti sellaista mitä koetin itsessäni aktiivisesti peittää. 2010-luvulla, jos nytkään, ei ollut tyylikästä olla nuori nainen, joka etsii poikaystävää.⁶ 2010-luvun alussa Taylor-fanitus oli noloa.

1.4 Nolous ja häpeä rakentavat identiteetin

Ihmisen elämässä nuoruusikä on merkittävä vaihe, jolloin identiteetin muodostuminen on keskeistä. Erik H. Eriksonin kehityspsykologisen teorian mukaan nuori pyrkii hahmottamaan omaa identiteettiään arvioimalla omaa minäkäsitystään toisia vasten.

⁴ Swiftin toinen albumi *Fearless* (2008) oli Yhdysvaltojen myydyin albumi vuonna 2009.

⁵ Hämeenaho-Fox nostaa esiin kirjassaan *Taylorin maailma: Taylor Swiftin elämä ja lyriikka* (2024) kuinka Swiftin ensimmäisen Grammy-voiton jälkeen tehtiin useita lehtijuttuja, jotka kyseenalaistivat hänen laulu-, soitto- ja biisinkirjoitus -taitonsa, unohtamatta mainita kuinka ärsyttävä persoona Taylor Swift vaikutti heidän mielestään olevan.

⁶ Vaikka toisaalta on popkulttuurin luoman tyttökuulttuurin kliseiden ytimessä leikkiä Barbien ja Kenin häitä.

Kipu ja hämmennys omasta imagosta ovat nuorelle tärkeitä välineitä tarkentaa itselleen omaa persoonaansa suhteessa ympäröivään maailmaan. (Lehtinen, Kuusinen & Vauras 2007, 24–26.)⁷ Tyttökulttuuritutkimuksessa on ilmennyt, että osalle tytöistä myös lukeminen on tapa rakentaa omaa minäkuvaansa murrosikäisenä. Tytöt käyttävät lukemaansa oman identiteettinsä pohtimiseen, vanhemmista irrottautumiseen ja etsivät ratkaisumalleja tulevia ihmissuhteita varten. Identiteettityön kannalta merkittävää ei ole ainoastaan lukemisen määrä tai tekstien sisältö, vaan myös tapa, jolla nuori tarttuu tekstiin. Teksti, joka toista lähinnä huvittaa, voi tarjota toiselle avaimia syvällisempään pohdiskeluun. (Mustonen, Rönkä & Uotinen 1992, 242–243.)

Teini-ikäisenä luin taukoamatta, mutta Taylor Swift -fanitukseni pidin lähes salassa. Kirjat tarjosivat turvallisen tavan tutkia identiteettiäni, kun taas Swiftin musiikki ja persoona vetivät minua puoleensa tavalla, jota en täysin ymmärtänyt tai halunnut myöntää. En halunnut pukeutua fanipaitoihin tai laittaa julisteita seinille, mutta kiinnostukseni Swiftiin jatkui ristiriitaisin tuntein.

Vuosien varrella löysin keinoja ihaila Swiftiä ikään kuin piilossa “omaltakin katseeltani”. Internetissä olin yhtä aikaa anonyymi ja enemmän oma itseni kuin reaali maailmassa tuolloin uskalsin. Vietin tuntikausia Tumblr-sivustolla, jonne käyttäjät lisäsivät kuvia, giffejä, runoja ja maalauksia. Sivustolla saattoi perustaa oman Tumblr-blogin, jonka sisällöstä käyttäjät vastasivat itse. On kuvaavaa, että vähättelin jollakin tasolla kiinnostuksen kohteitani jopa oman blogini nimessä *Inside My Barbie Head* (2011–). Barbie-nukke oli pitkään minulle kuin synonyymi bimbolle, tyhmälle tytölle, jota kiinnostavat “vain korut ja meikit”⁸. Mutta internetissä sain häpeilemättömästi viettää aikaa kaikenlaisten kiinnostuksen kohteideni parissa. *Inside My Barbie Head*:in julkaisut olivat sekoitus *Sabrina, teininoita* -tv-sarjan (1996–2003) kohtauksista muodostettuja giffejä, paparazzikuvia suosikkijulkiksistani, pinkkihiuksisia tyttöjä ja poptähti Taylor Swiftiä.

⁷ Lehtinen, Kuusinen ja Vauras tiivistävät Eriksonin teoriaa nuoruusvaiheesta teoksessaan *Kasvatuspsykologia* (2007).

⁸ Kesällä 2023 trendasi käsite *bimbofeminismi*, jonka kirjoittaja Riley-Scarlett Wells määritteli uutiskirjeessä *girl, unprovoked* 14.10.2024 ”2010-luvun bimbon määrittävät hyperfeminiiniset piirteet kuten platinablondi, pinkiksi värjäytyt hiukset, runsas meikki, paljastavat vaatteet ja tekstiilit kuten turkis, lateksi ja pitsi. Wells myös alleviivaa, että todellisuudessa Barbie on ”antibimbo”, hänellä on muun muassa yli 200 ammattia.

Vuonna 2011 aloitin opiskelun Laajasalon radiotoimittajalinjalla. Opiskeluprojekteja päädyin tekemään aiheista, joiden kuvittelin edustavan “hyvää makua” tai käytännössä makua, joka teki minusta miesten silmissä uskottavan⁹. Ajattelin, että en voisi olla vakavasti otettava tekijä, jos tekisin radio-ohjelman kuinka poptähti Taylor Swift tapaili elokuvassa¹⁰ ihmissutta esittänyttä näyttelijä Taylor Lautneria.

Opiskeluaikaisten projektieni aiheiden valinta viestitti minusta muille mitä pidin arvokkaana ja tärkeänä. En osannut ajatella, että omat kiinnostuksen kohteeni olisivat riittävän arvokkaita radiojuttujen aiheiksi. Sellaisia aiheita joista pidin, ei juuri käsitelty silloisessa radion lähetysvirrassa. Samanaikaisesti opiskelutoverini Jaska teki opiskeluprojektejaan ystävänsä sekoilubändistä tai suosikkikirjastaan, josta hyvin harva oli kuullut, mutta en pitänyt niitä vähäpätöisinä aiheina. Ajattelin, että hän voi tehdä sellaisista aiheista, mutta minä en. Kouluaikana en tehnyt juttuja vampyyrisaagasta, saati Taylor Swiftistä.

*It's me, hi, I'm the problem, it's me / At tea time, everybody agrees
I'll stare directly at the sun but never in the mirror
It must be exhausting always rooting for the anti-hero*

Katkelma Taylor Swiftin kappaleesta *Anti-Hero* (2022).

1.5 Oivalluksien alkupisteessä

Helena Saarikosken kirjassa *Nuoren naisellisuuden koreografioita – Spice Girls fanit tyttöyden tekijöinä* (2009) anonymi fani tiivistää nuoren tytön kokemuksen siitä, kuinka pojat ja miehet suhtautuvat tyttökuulttuuriin:

Kun Geri (joka oli yksi laulaja Spicestä) erosi bändistä juuri tällä Suomen keikalla, niin jotkut miehet jossain ajankohtaisohjelmassa jutteli näin:
“Pitäisköhän meidän olla iloisia vai surullisia kun Spice Girls erosi juuri Suomessa?” “Tottahan toki meidän pitää olla iloisia ja ylpeitä kun se tapahtui

⁹ Kouluprojektini käsittelivät muun muassa rullalautailua, *Magic: The Gathering* -roolipelikortteja ja *Literary Death Match* -kirjallisuusiltamaa.

¹⁰ *Houkutus* (2007)

juuri Suomessa!” Meidän luokalla on vähän Spice Girls faneja. On ärsyttävää kun pojatkin aina solvaa sitä. Minusta se on hyvä. (Saarikoski 2009, 195.)

Yllä oleva kokemus tiivistää minusta hyvin muualta opittujen naisvihamielisten asenteiden valumista nuorten tyttöjen ajatusmaailmaan.

Taika Mannila ja Inka Valima kertoivat samankaltaisista kokemuksistaan *Naiset ensin* -tv-sarjassa (2025)¹¹. He kuvailivat olleensa "kriittisesti teini-ikäisiä" 2000-luvun taitteessa ja totesivat sen ajan kulttuurin vaikuttaneen heihin merkittävästi. Mannila kertoi dokumentissa, kuinka monet hänen idoleistaan olivat sellaisia, joita ympäristö ja erityisesti miehet eivät pitäneet tärkeinä tai arvokkaina. Mannila pohti, kuinka aikuisena aiheiden pariin palaaminen kirjoittajana on ollut hänelle voimaannuttavaa. Hän koki niihin syventymisen kautta saavansa oman blondin kosto-hetkensä¹². (*Naiset ensin* 2/6, 12:50-13:22.)

Väistämättä herää kysymys: kuka hyötyy siitä, että tytöt ja naiset kokevat kiinnostuksen kohteensa yhteiskunnan silmissä vähemmän arvokkaiksi? Näkökulman tarjoaa Sari Näre tarkastellessaan tyttöihin kohdistuvia mekanismeja, joiden avulla miehet ovat pitäneet valtaa. Hän nostaa esiin tyttöjen mielihyvän, aggression ja luovuuden kontrolloinnin. Näre toteaa, että tytöt joutuvat usein tukahduttamaan oman aggressionsa, mikä johtaa siihen, että he mukautuvat muiden aggressioon. Kun tytöt ohittavat omat tarpeensa, he antavat sijaa muiden tarpeille. Lopulta tyttöjen voidaan katsoa jopa sivuuttavan omat tarpeensa kokonaan. (Näre 1992, 26–29.)

Historiallisesti tarkasteltuna tyttöjen luovuus ja lahjakkuus on usein ohjattu hoivaamiseen ja muista huolehtimiseen. Naisten luovuus on ollut selviytymistä arjesta, eikä luovalle joutilaisuudelle ole jäänyt aikaa. (Näre 1992, 32.) Mielestäni voidaan

¹¹ Inka Valima ja Taika Mannila ovat tehneet yhdessä *Bimbofikaatio*-podcastia (2021–2022), joka käsittelee bimbouden käsitettä ja ilmiötä. Podcastissa he tutkivat bimbouden syvintä olemusta, juhlistavat bimboutta ja muistelevat 2000-luvun alkua sekä kaiholla että kauhulla.

¹² Elokuvasa *Blondin kosto* (2001) on ikoninen kohtaus, jossa päähenkilö Elle Woods tapaa entisen poikaystävänsä Warnerin Harvardin yliopistolla. Warner on yllättynyt nähdessään bimbona pitämänsä entisen tyttöystävänsä ja kysyy epäuskoisena "You got into Harvard Law?". Elle vastaa "What, like it's hard?". Ellen huoleton vastaus haastaa stereotypian, että kauneus ja älykyys olisivat toisensa poissulkevia ominaisuuksia.

todeta, että usein tyttöjen luovuuden tukahduttaminen linkittyy juuri toisten tarpeiden edelle asettamiseen. Näre (1992, 34) toteaa, että mikäli tyttöjen luovuutta rajoitetaan, se voi johtaa vaikeuteen kokea itsensä merkitykselliseksi. Ympäristö ohjaa tytöt etsimään huomiota ulkonäkönsä kautta (ibid.). Pahimillaan tytöt voivat joutua tilanteeseen, jossa aggressiota ei voi näyttää, luovuus tukahtuu ja itsetunto sitoutuu ympäristön odotuksiin.

On helppo nähdä artikkelin väitteiden laajenevan myös ohjaamaan tyttöjen kiinnostuksen kohteita mukautumaan ympäristönsä tarpeisiin. On huomattava, että artikkeli on kirjoitettu 33 vuotta sitten ja tyttöjen aggressiolle on sittemmin tullut lisää tilaa. Tästä yhtenä esimerkkinä voidaan pitää juuri Taylor Swiftin lyriikkaa. Swiftin tuotannosta löytyy useita kappaleita, jotka käsittelevät pettymyksiä, vihaa, kostonhimoa ja raivoa.¹³

*And in plain sight you hid / But you are what you did
And I'll forget you, but I'll never forgive / The smallest man who ever lived*

Katkelma Taylor Swiftin kappaleesta *The Smallest Man Who Ever Lived* (2024).

Kun lopulta turhauduin siihen, että olin oppinut vähättelemään omia kiinnostuksen kohteitani. Tiesin muutoksen olevan välttämätön. Omien ajatusmallien purkaminen osoittautui kuitenkin pitkäkestoiseksi ja vaativaksi prosessiksi. Henkilökohtaisella tasolla se on ollut mullistava paradigman muutos, joka on määrittänyt maisteriopintojeni polttopistettä. Millaista taidetta haluan itse tehdä ja *miksi*? Nyt valmistumisen kynnyksellä tajuan, että haluan tehdä teoksia nuoremmalle itselleni siinä kuvitteellisessa maailmassa, jossa olisin ollut ylpeä omista kiinnostuksen kohteistani. Tiedostamattani, kuin vastauksena menneisyyden minälle, päädyin kirjoittamaan jo työskentelyn alkumetreillä alaotsikon audiosarjalle, josta tuli osa lopullista audiologiaa:

Laura: *Tämä on Taylor Swift, minun versioni – rakkauskirje fanilta idolille*
(*Taylor Swift, minun versioni* 1/6, 00:08-00:18).

¹³ Esimerkkejä kappaleista ovat muun muassa *Picture to Burn* (2006), *Dear John* (2010) *Bad Blood* (2014), *mad woman* (2020), *Would've, Could've, Should've* (2022) ja *The Smallest Man Who Ever Lived* (2024).

*God rest my soul, I miss who I used to be
The tomb won't close / Stained glass windows in my mind
I regret you all the time / I can't let this go
I fight with you in my sleep / The wound won't close
I keep on waiting for a sign / I regret you all the time*

Katkelma Taylor Swiftin kappaleesta *Would've, Could've, Should've* (2022).

Taylor Swift, minun versioni -audiosarjan logo. 2024. Ili Marttinen, YLE.

1.6 Hetkiä matkalta äänisuunnittelijaksi

Halusin opinnäytteen kirjallisessa osiossa reflektoida itselleni, kuinka hahmotan omaa 14 vuoden matkaani äänisuunnittelijaksi. Seuraavassa esitän nykyhetkestä käsin tehdyn kronologisen viiden kohdan listan, joihin olen valinnut joko ajanjaksoa kuvaavan lainauksen tai uuden oivalluksen suhteessa omaan äänisuunnittelijan praktiikkaani.

I

Vuodet ennen äänisuunnittelun koulutusohjelmaa 2010—2015

Ennen koulun¹⁴ harjoituselokuvan kuvauksia opettaja pyysi minut sivuun. Vakavalla äänellä hän kehotti minua huolehtimaan, että kuvausryhmän pojat muistavat käydä vessassa ja juoda vettä. Ja hei tsemppiä kuvauksiin Laura! (Taylor Swift, minun versioni 3/6, 09:17-09:32.)

II

Kandidaatin oppivuodet 2016—2021: opitun purkaminen

Parasta äänisuunnittelua on sellainen, jota ei huomaa — oli klisee, jonka olin kuullut toistuvasti. Fraasi ärsytti minua, koska tuntui turhauttavalta olla kiinnostunut luovasta työstä, jonka tarkoitus oli piiloutua mahdollisimman hyvin. En kuitenkaan osannut argumentoida sitä vastaan. Esseessä *Väistävä äänisuunnittelu ja pieni ääni* äänisuunnittelija Mikael Eriksson kysyy, onko parasta äänisuunnittelua sellainen, jonka *ääniä* ei huomata, vai sellainen, jossa äänten ja muiden elementtien välisiä *suhteita* ei huomata (Eriksson 2014, 53). Erikssonin kysymys sai minut pohtimaan, oliko äänisuunnittelun suhteiden sanoittaminen suhteessa esityksen muihin materiaaleihin tapa purkaa äänisuunnittelun väistävän luonteen konventiota? Päätin, että aion pyrkiä tekemään äänisuunnittelua, joka korosti sen potentiaalia itsenäisenä, huomiota herättävänä osana esitystä.

¹⁴ Opiskelin vuosina 2012—2015 Stadin ammatti- ja aikuisopistossa media-assistentiksi.

III

Äänisuunnittelun praktiikkaa alkaa tietoisesti ohjata tunne.

Olin valmis hylkäämään teknologiakeskeisen puhutavan ja puhumaan äänestä kuin rakkaimmasta ystävästäni (Palanne 2020, 10). Aikaisemmat opintoni kenttä-äänien parissa olivat muodostaneet minulle konventioita, kuinka mikrofoneista, äänittämisestä ja äänestä kuului puhua. Ryhmätyötilanteissa koin, että teknologiakeskeinen puhetyyli ei auttanut minua kommunikoimaan äänisuunnittelusta ryhmän kanssa parhaalla mahdollisella tavalla, joten ryhdyin puhumaan äänestä tunteiden kautta.

IV

Maisterin oppivuodet: feministinen herätys 2021–2024

Paradigman muutos vaikuttaa kaikkeen näkemiseen, tekemiseen, lukemiseen ja luomiseen — ylipäättään siihen diskurssiin, jota käyn itseni, työryhmän ja maailman kanssa tehdessäni taidetta. Tämän vuoksi pyrin yhä enemmän arvostamaan omia aihevalintojani, olemaan avoin työryhmälle intentioistani aiheideni suhteen ja luomaan kaikille työilmapiirin, jossa voi turvallisesti kasvaa, tuntea, kehittyä ja myös epäonnistua.

V

Ammattitaiteilijana työskentely 2025–

Löydetyn teinihuoneen radikaali ylistäminen osana taiteellista praktiikkaa. Motto syntyi tehdessäni teatteritaiteen maisterin opinnäytteeni taiteellista osiota, ja kirjoitessani sen ensimmäiseen käsikirjoitusversioon: “Taideteosten avulla ihminen voi palata aikaan, jota ei koskaan ollutkaan” (Palanne, 2024).

*And there's nothin' like a mad woman / What a shame she went mad
No one likes a mad woman / You made her like that
And you'll poke that bear 'til her claws come out
And you find something to wrap your noose around
And there's nothin' like a mad woman*

Katkelma Taylor Swiftin kappaleesta *mad woman* (2020).

2. Toinen näytös: Herääminen

Seuraavaksi avaan niitä hetkiä Taideyliopiston Teatterikorkeakoulussa, jotka minusta tuntuvat oleellisilta suhteessa taiteellisen opinnäytetyöhöni ja toisaalta kuvaavat ajatteluni kehitystä. Kuljetan tekstin rinnalla otteita *Taylor Swift, minun versioni* -audiosarjasta. Audiosarja on sekä Taylorin, että Lauran kasvutarina, joten myös tässä tekstissä tuntuu luontevalta kuljettaa käsikkäin omia muistoja opiskeluajalta rinnakkain audiosarjan käsikirjoitusotteiden kanssa.

Vuodet Taideyliopistossa (2016–2024), Riina Tanskasen feministiset sarjakuvat ja Me too -kampanja (2017–) ovat herättäneet minut pohtimaan, kuinka moninainen oma matkani naiseksi kasvamisessa on ollut. Feministinen herääminen on muokannut oman luovan työn tekemisen tapoja ja valintoja, sekä saanut minut tarkastelemaan, millaisia näkökulmia haluan nostaa käsikirjoituksissani esiin. Audiosarjan ensimmäisessä jaksossa *Rakkaus tekee tähden* jaoin ristiriitaiset nuoruuden tunteeni Swiftiä kohtaan ja päädyin referoimaan Facebook Messengerissä ystävälläni lähettämäni viestiä.

Laura: *ja silti mun ensimmäinen meseviesti mun tulevasta idolista menee näin – miks Taylor Swirt¹⁵ on niin vitun pirtee? (Taylor Swift, minun versioni 1/6, 01:33-01.43.)*

2.1 Devising-kurssi ja omat etuoikeudet

Yksi merkityksellisimmistä kokemuksistani äänisuunnittelun koulutusohjelman kandidaattiopintojen aikana oli Devising-kurssi (2017), jolla teatterikollektiivi Blaue Frau (2005 –) piti kurssilaisille kahden päivän workshop-osuuden. Toteutimme ryhmäharjoituksen, jossa osallistujat asettuivat riviin ja ottivat askelia eteen- tai taaksepäin erilaisten väittämien perusteella. Askeleet kuvasivat henkilön elämässään saamia mahdollisuuksia, etuoikeuksia tai haasteita. Väitteet koskivat esimerkiksi vanhempien koulutustasoa, lapsuuden taideharrastusmahdollisuuksia ja kodin päihdeongelmia. Jokainen eteenpäin otettu askel kuvasi henkilön elämässään saamia

¹⁵ Facebook Messengerissä lähetetty yksityisviesti ystävälleni 13.10.2010. Swiftin sukunimen olen viestissä tahallisesti kirjoittanut väärin alleviivatakseni ystävälleni, että en ole kiinnostunut Swiftistä edes sillä tasolla, että kokisin tarpeelliseksi kirjoittaa oikein hänen sukunimensä.

mahdollisuuksia ja etuoikeuksia. Harjoite paljasti, että suurin osa kurssilaisista oli monin tavoin etuoikeutettuja, mutta etuoikeudet kasaantuivat jo valmiiksi hyvässä asemassa oleville, kun taas haasteet tuntuivat synnyttävän uusia haasteita. Suhteessa opinnäytteeni kirjallisen osion ensimmäiseen näytökseen on todettava, että on surullista, että omaksuin nuorena asenteen, että mielenkiinnon kohteeni olivat vähemmän merkittäviä, mutta laajassa perspektiivissä olen kuitenkin monin tavoin etuoikeutettu.

Kurssin päättyessä monet vuosikurssimme opiskelijoista kokoontuivat yhteen ja kertoivat avoimesti työryhmätyöskentelyn tuomasta paineesta, stressistä ja ahdistuksesta. Minulle opiskelijana oli käänteentekevää havaita, kuinka epävarmoja monet muutkin olivat taiteellisessa työskentelyssä. Toisaalta ymmärsin, miten suuri voimavara kannustava ja lämmin työympäristö parhaimmillaan saattoi olla. Blaue Fraun workshopin loppukeskustelussa jaoin pelkoja ja haaveitamme koskien uusien työryhmien muodostumista.

Devising-kurssin jälkeen nostin työryhmäläisten hyvinvoinnin tekemiseni keskiöön, erityisesti ryhmissä, joissa toimin koollekutsujana. Tavoitteenani on sosiaalisesti kestävä taiteellinen työskentely, joka ei kuormita osallistujia tarpeettomasti. Blaue Fraun workshop sai minut pohtimaan työryhmien muodostamista uudella tavalla. Pyrin nyt tietoisesti inkluusioon ja luokkatietoisuuteen kaikessa tekemisessäni, huomioiden kuka tekee, mitä tekee ja kenelle.

2.2 Me too -kampanja

Me too -kampanja vyöryi vuonna 2017 voimalla Pohjoismaihin ja Taideyliopiston Teatterikorkeakoulussa keskustelu aiheen ympärillä oli kiihkeää, olihan kyseessä nimenomaan kulttuurialalta lähtenyt liike. Opiskelijana koin painetta opetella uuden feministisen keskustelun kieltä, mutta samalla janosin tietoa. Helsingin Sanomat ja Yle kirjoittivat kampanjasta niin maailmalla kuin Suomessakin, useasta eri näkökulmasta. Oli uutisia, artikkeleita ja kolumneja.

Taideyliopiston Teatterikorkeakoulussa ruokapöydissä ja työryhmissä kävin loputtomia keskusteluja aiheen ympäriltä. Me too -kampanja antoi opiskelijoille uutta perspektiiviä ja työkaluja tarkastella opetusta kriittisesti. Käytännössä tämä näkyi tunneilla, kun opiskelijat antoivat opettajille välitöntä palautetta esimerkiksi epäsensitiivisistä sanavalinnoistaan. Jos vieraileva opettaja esimerkiksi teki oletuksia ääni- tai valosuunnittelijan sukupuolesta, opiskelijat huomauttivat tästä välittömästi. Opiskelijat haastoivat opettajia tarkastelemaan kurssien yhteydessä käsiteltäviä teoksia uudelleen ja vaativat opettajia nostamaan esille lisää muunkinlaisia tekijöitä kuin valkoisia cis-heteromiehiä. Tämä sai minut myös tarkastelemaan omaa kommunikointitapaani työryhmissä. Pyrin sanoittamaan asioita tekemällä mahdollisimman vähän oletuksia ja arvioita. Toisinaan jätin sanomatta jotain, koska en ollut varma, miten tuoda asia esiin “oikealla” tavalla.

Suomen Kuvalehti julkaisi 11.12.2020 artikkelin *Shakespearen lukeminen on “rakenteellista väkivaltaa”*. *Taidekoulut yrittävät luovia opiskelijoiden traumojen ja vaatimusten keskellä* (Rämö 2020). Artikkelissa opettajat kuvasivat taideopiskelijoita, jotka vaativat opettajia mukautumaan Me too -kampanjan aiheuttamaan paradigman muutoksen kulttuurialalla. Kärjistetysti opiskelijat vaativat kaikkien vanhojen kaanonien ja käytäntöjen uudistamista. He halusivat luoda uusia käytäntöjä, jotka tietoisesti purkaisivat kulttuurikentälle vuosisatojen aikana juurtunutta patriarkaalista valtaa ja rakenteellista rasismia.

Opiskelijoiden keskuudessa heräsi voimakasta kritiikkiä Helsingin Sanomien julkaistua 19.11.2017 artikkelin *Jouko Turkan perintö puhuttaa jälleen, kun raiskausharjoitteet ovat otsikoissa – Professorit Elina Knihtilä ja Hannu-Pekka Björkman kertovat, kuinka erilaista Teatterikorkeakoulussa nykyään on* (Typpö 2017). Otsikko korosti professorien näkemystä kuinka paljon Teatterikorkeakoulun näyttelijäntyön koulutusohjelman opetusmenetelmät olivat Jouko Turkan ajoista muuttuneet. Monet opiskelijat kuitenkin tarttuivat artikkelissa Knihtilälle ja Björkmanille esitettyyn kysymykseen: oliko seksuaalinen häirintä pesiytynyt syvemmin teatteriopetukseen, myös Teatterikorkeakouluun? Molemmat professorit vastasivat kysymykseen kieltävästi

(Tyttö 2017). Tämä jyrkkä asian kieltäminen herätti kritiikkiä joidenkin opiskelijoiden keskuudessa.

Myös Teatterikorkeakoulun opiskelijatöissä käsiteltiin Me too -kampanjan aiheita. Tuntui, että aiheita ei päässyt minnekään pakoon. Tiedostan, että koko Taideyliopisto ei välttämättä elänyt samaa tilannetta yhtä intensiivisesti. Joillekin tilanne saattoi olla vähemmän merkityksellinen, kun taas toiset kokivat sen hyvinkin voimakkaasti. Me too -kampanja oli jatkuvasti esillä seuraamissani blogeissa ja sosiaalisessa mediassa. Aihe järkytti maailmanlaajuisesti. Jälkeenpäin näen selvemmin tapahtumien vaikutuksia: häirintä on kiellettyä ja meidän on pitänyt opetella keskustelemaan sensitiivisesti vaikeistakin aiheista ja harjoitella kykyä tunnistaa, miten monin eri tavoin teokset voidaan tulkita.

Kirjoittamani audiosarjan kolmas jakso *Taylorin tuomiopäivä* kommentoi tätä valtavaa keskustelukulttuurissa tapahtunutta muutosta, joka tapahtui 2010-luvulla.

Laura: Tästä päivästä käsin aikaa ennen Me too:ta on jo vaikea hahmottaa. Vielä 2010-luvun alussa seksuaalinen ahdistelu ohitettiin usein olankohautuksella ja syyllistä haettiin uhrista. Naisia syyllistettiin heidän vaatteistaan tai "väärin signaalien lähettämisestä", jos esimerkiksi oli hymyillyt baaritiskillä. Ei ollut valtamedian lehtijuttuja muunsukupuolisista, sortavista rakenteista, antirasismista tai valta-asemaansa väärin käyttäneistä tuottajista tai ohjaajista. (Taylor Swift, minun versioni 3/6, 07:38-08:14.)

Kandidaatin opintojen loppupuolella luin paljon feminististä kirjallisuutta. Se oli tapa muuttaa oma ahdistus toiminnaksi ja ajatusmaailmani muuttui ryminällä.

Tärkeimmiksi lukukokemuksiksi muodostuivat Virginie Despentesin *King Kong -tyttö* (2006), Liv Strömqvistin *Prinssi Charlesin tunne* (2017) ja bell hooksin *Rakkaus muuttaa kaiken* (2018).

Tästä päivästä käsin on jopa vaikea eritellä, kuinka monin tavoin tuolloin lukemani kirjat vaikuttavat minussa nykyään. Yhden tärkeän huomion audiosarjan kannalta

haluan kuitenkin jakaa. Tajusin, että nuorena oma väheksyntäni mielenkiinnonkohteitani kohtaan tuli ympäröivästä kulttuurista, eikä varsinaisesti kertonut siitä, olivatko kiinnostuksen kohteeni varsinaisesti ”hyviä” tai ”huonoja”. Taylor Swift pukee tämän huomion sanoiksi näin:

*I'm so sick of running as fast as I can
Wondering if I'd get there quicker if I was a man
And I'm so sick of them coming at me again
'Cause if I was a man / Then I'd be the man*

Katkelma Taylor Swiftin kappaleesta *The Man* (2019).

2.3 Esikoisrunokirja ja omakohtainen materiaali

Kirjoitin kandidaatin tutkinnon lomassa omakohtaista tekstikokonaisuutta, joka käsitteli seksuaalista väkivaltaa ja siitä toipumista uhrin näkökulmasta. Työstin tekstiä lehtori Jusa Peltoniemen kahden lukukauden mittaisella Runouden mestarikurssilla¹⁶. Kurssin lopuksi Peltoniemi antoi palautetta käsikirjoituksesta ja huomautti tekstin liikkuvan toisinaan liian yleisellä tasolla. Havaitsin, että kirjoittajana halusin toisinaan paeta aiheitani käyttämällä yleisiä ilmaisuja. Peltoniemi totesi palautteensa lopuksi, että yksi tapa lähestyä omakohtaisia aiheita on kirjoittaa ylös erityisesti niitä havaintoja, joita kellään muulla ei tapahtumista voi olla. Palautteen jälkeen kävin kokoelman läpi uusin silmin tarkentaen runojen yksityiskohtiin. Vain muutamia sanavalintoja vaihtamalla teksti muuttui huomattavasti persoonallisemmaksi. Joitakin kuukausia kurssin jälkeen sain ilokseni tarjouksen kustannussopimuksesta Basam Books -kustantajalta ja pääsin jatkamaan kokoelman työstöä yhdessä kustannustoimittaja Juha Raution kanssa. Kokoelman kirjoittaminen oli minulle terapeutista, mutta jälkikäteen reflektoidessani ymmärsin, kuinka raskasta tuo aika oli. Huomasin silloin, että omakohtaisten kokemusten käyttäminen osana teoksen materiaalia tuntui luontevalta, vaikkakin toisinaan kuluttavalta työtavalta. Teatterikorkeakoulun ruokalassa käytiin loputonta keskustelua Me too -kampanjasta, kotona kirjoitin, ja samalla yritin saada suoritettua puuttuvat opintopisteet kandidaatin tutkintoon. Noita

¹⁶ Jusa Peltoniemi on Taideyliopiston Teatterikorkeakoulun kirjoittamisen maisteriohjelman lehtori ja vuosina 2017–2018 hän opetti Runouden mestarikurssia.

aikoja reflektoin audiosarjan neljännessä jaksossa *Taylor kasvaa aikuiseksi* seuraavin sanoin:

Laura: *Me too oli raskain mahdollinen aika toipua omista traumaistaan, mutta kirjoittamalla minulle tapahtuneista asioista tuntui, että sain oman elämäni takaisin* (Taylor Swift, minun versioni 4/6, 14:23-14:34).

Taylor Swift, minun versioni -audiosarjan (2024) kolmannessa jaksossa käsitellään patriarkaattia monelta kantilta, sekä juontaja-Lauran, että Taylor Swiftin elämäntapahtumien kautta. Audiosarjan feministinen näkökulma juonsi osittain juurensa Ellen Virmanin ja minun aiemmin Ylelle 2023 tarjoamasta audiosarjan konseptista, joka kulki työnimellä *Tuhon Aakkoset*. Kolmiosaisen audiosarjan oli tarkoitus käsitellä seksuaalisen väkivallan aiheuttamaa tuhoa uhrille, hänen läheisilleen ja lopulta laajentua kerrannaisvaikutuksiin yhteiskunnassa. Yle oli kiinnostunut kehittämään projektia, mutta julkinen keskustelu Yle-rahoituksen leikkaamisesta (Ristmeri 2023) jähdytti Radiogallerian projektit joista, ei ollut kirjallista tuotantosopimusta keväällä 2023. Audiosarja *Tuhon Aakkoset* päätettiin haudata.

Kesällä 2023 sain himoitsemani liput Taylor Swiftin *Eras Tour* -maailmankiertueelle ja sain idean: ehkä Yle olisi myötämielinen audiosarjalle, joka käsittelisi ilmiöksi muuttunutta Swiftiä. Aihe kiinnosti, ja käsikirjoittajan kynä sauhusi. Päätös käsitellä audiosarjan jaksoissa seksuaalista väkivaltaa oli jonkinlainen *Tuhon Aakkosten* haamu, joka kummitteli mielessäni, vaikka rehellisesti sanoen olin jo kyllästynyt aiheeseen. Vaikka seksuaalisesta väkivallasta kirjoittaminen alkoi tuntua puuduttavalta, olimme Ellen Virmanin kanssa ylpeimpiä kolmannen jakson kokonaisdramaturgiasta. Meistä jaksossa toteutui elokuvakäsikirjoittamisen puolelta tuttu fraasi: Näytä, älä kerro!¹⁷ Neljäs jakso huipentui runoon esikoisrunokirjastani *Haamutiedostoja* (2020), sekä Taylor Swiftin intensiiviseen liveversioon kappaleesta *Cornelia Street* (2019).

¹⁷ Kirjoittajan oma suomennos elokuvakäsikirjoitusoppaiden klassikkofraasista: Show, don't tell!

Laura: *Millainen se runokirja sitten oli? No ei sitä vitsikirjaksi voi väittää, kirjoitin seksuaalisesta väkivallasta. Viimeisessä runossa viikinkimiekan löytävä tyttö toteaa: joskus omaa ei valita, se annetaan. Ja sitä huomaa lukevansa, puhuvansa ja kirjoittavansa, kunnes kahden käden viikinkimiekka tuntuu juuri omaan käteen sopivalta. (Taylor Swift, minun versioni 4/6, 21:25-21:53.)*

2.4 Kohti teinihuonetta

Syksyllä 2023 luonnostelin käsikirjoituksen kokonaisrakenteen. Halusin käydä kronologisesti läpi Taylor Swiftin uran tärkeimmät tapahtumat. Samalla peilasin omia elämäntapahtumiani ja äänitekniikan sekä äänisuunnittelun opiskeluaikaani Swiftin uraa vasten.

Huomasin, että tv-haastattelut, jotka olin nuorena kokenut ärsyttäväksi,¹⁸ herättivät nyt minussa lämpöä ja toisenlaista ymmärrystä. Näin miten nuori Taylor Swift oli ja kuinka paljon vaatimuksia ja odotuksia häneen oli kohdistunut. Jaoin huomioni tilaajalle, Ylen Juha-Pekka Hotiselle, joka ehdotti, että käsikirjoituksesta kävisi ilmi jakso jaksolta Lauran kasvutarina suhteessa naiseuteen. Lukuisten kokeilujen jälkeen audiosarjan toisessa jaksossa *Faniarmeja syntyy netissä* kommentoin muuttuneita näkemyksiäni:

Laura: *Ja nyt vuosia myöhemmin osaan sanoa: nuorena ärsytykseni Taylorin naapurintyttöenergiaa kohtaan tuli siitä, että jollain tasolla katsoin itseäni. Katsoin toista nuorta naista maailmassa, joka yritti löytää paikkansa, mutta maailma ei tullut kauheasti vastaan. (Taylor Swift, minun versioni 2/6, 12:20-12:39.)*

Työskentelyn edetessä ymmärsin, kuinka haasteellista oli pyrkiä tavoittamaan omaa ajatteluaani yli 15 vuotta sitten. Toisinaan stressasin käsikirjoituksen olevan valheellinen, epäilin keksiväni muistoja tai kärjistäväni menneisyyden minäni ajatusmaailmaa. Toisaalta nykyajasta tarkasteltuna jotkin Taylor Swiftin haastattelut näyttäytyivät yllättävänkin feministisinä.

¹⁸ Taylor Swift vieraili David Lettermanin juontamassa myöhäisillan tv-ohjelmassa *“Late Show with David Letterman”* 23.10.2012. Jakso jäi mieleeni Swiftin korostetun diplomaattisen käytöksen vuoksi. Hän naurooi juontajan kaikille vitseille, vaikka osa tuntui minusta vähättelevän Swiftin saavutuksia.

Laura: *Taylorin alkuaikoina hänelle esitetään toisinaan kysymys: etkö pelkää, että kirjoittamalla lauluja suhteistasi karkoitat mahdolliset poikaystävät pois? Ja Teini-Taylor vastaa – ehkä heidän pitäisi kohdella minua hyvin.*
(Taylor Swift, minun versioni 1/6, 07:57-08:14.)

2.5 Tyttökulttuuritutkimuksen löytäminen

Tehdessäni taustatutkimusta audiosarjaa varten, päädyin tekemään netissä hakuja sanalla “tyttö” ja seikkailemaan sattumanvaraisesti löytämilläni sivustoilla. Tämä johdatti minut lukemaan Aino Tormulaisen väitöskirjaa *Tyttöenergialla kasvaneet* (2018), joka avasi minulle uuden feministisen tutkimuksen alalajin. Väitöskirjan johdanto alkaa kuvauksella *Hunger Games* -elokuvatrilogian kohtauksesta, jossa tyttösankari Katniss Everdeen tähtää jousipyssyllä kohti miesdiktaattorin sydäntä. Myöhemmin tekstissä vilisevät Hollywood-tähdet, tyttöbändit ja nuorten kirjasarjat. Viittaukset popkulttuuriin ja sen tarkastelu nimenomaan tyttöyden näkökulmasta oli ilahduttavaa luettavaa, kerrankin tieteellinen julkaisu, joka puhui omalla kielelläni.

Tormulainen (2018) käytti tutkimuksessaan materiaalina 1990-luvun ja 2000-luvun alun nuorten lehtiä ja kirjoja, jotka olivat lähes kaikki minulle tuttuja. Vuosituhannen vaihteen ilmiöitä kuvaillessaan hän (ibid.) nosti esiin hiusmascarat, Nokian 5110-puhelimen, Tamagotchit eli virtuaalilemmikit, Harry Potter -kirjat, sekä *Demi*-lehden keskustelufoorumien. Tormulainen pohjusti tutkimuskysymystään toteamalla, että “suomalainen tutkimus on keskittynyt pitkälti yksittäisten tyttöenergialla markkinoitujen kulttuurituotteiden analysointiin ja sen hetkiseen kokemukseen” (Tormulainen 2018, 25).

Väitöskirjassaan Tormulainen (2018) tutkii populaarikulttuurin tyttöenergiaa 1980-luvulla syntyneiden aikalaishaastatteluiden kautta: kuinka he muistavat tyttöenergia-käsitteen ja miten he tulkitsevat sitä nykyajan perspektiivistä. Samalla hän selvittää tutkimuksessaan millainen sukupolvi-ilmiö tyttöenergia oli suomalaisessa kontekstissa. Tormulainen toteaa tutkimuksen päätteeksi, että tyttöenergia-ilmiö oli

merkittävä sukupolvikokemus ja se uudisti tyttöjen näkemyksiä siitä, mitä tyttö voi olla. Popkulttuurin kautta laajalle levinneet uudenlaiset tyttöyden representaatiot laajensivat sukupuolikäsityksiä niin Suomessa kuin muuallakin (Tormulainen 2018).

Tyttöenergia on suomennos Spice Girls -huuman mukana tunnetuksi tulleesta käsitteestä *girl power*, joka oli myös yhtyeen tunnetuin iskulause (Tormulainen 2018, 17). Tormulaisen mukaan “tyttöenergiassa on kyse tyttöjen voimakkuudesta, itsenäisyydestä ja feministisyydestä, sekä “tyttömäisyyden kääntämisestä voimavaraksi” (Tormulainen 2018, 18). Tyttöenergia käsitteenä jakaa mielipiteitä, osa näkee sen tekevän tyttörepresentaatiosta vieläkin kapeampaa ja toiset näkevät sen pukevan feministiset teoriat lapsille sopivaan muotoon (Tormulainen 2018). Ensimmäisen jakson käsikirjoitusversiossa pohdin, mitä tyttöenergia merkitsi minulle nuorena ja minkälaisilla sanoilla olisin se silloin ilmaissut.

Laura: *Girlpower oli mulle nuorena sitä, että Lara Croft osasi ampua aseilla ja blondi opiskeli lakia pinkissä jakkupuvussa*¹⁹ (Palanne 2009).

Nuoruudessani liitin tyttöenergian rohkeuteen ja kunnianhimpoon. Yksi lapsuuteni mieleenpainuvimmista elokuvahahmoista oli *Tomb Raider* -elokuvasarjan (2001–2018) arkeologi Lara Croft, jonka hahmo hallitsi korostetusti maskuliinisiksi oletettuja taitoja²⁰. Tämä osaltaan selittänee, miksi monet Taylor Swiftin haastattelut ärsyttivät minua nuorempana – jollakin tasolla Taylor Swift tuntui kaventavan sitä naiskuva, jonka halusin maailmasta löytää. Swift tuntui korostavan perinteisesti feminiinisinä pidettyjä ominaisuuksiaan, joita olin tiedostamattani alkanut pitää vähempiarvoisina.

2.6 Omahuonekulttuurin historiaa

Tyttötutkimus on naistutkimuksen alalaji, jonka voidaan katsoa alkaneen vuodesta 1976, jolloin Birminghamin koulukuntaan kuuluneet tutkijat Angela McRobbie ja Jenny

¹⁹ Repliikki viittaa aikaisemmin mainittuun *Blondin kosto* -elokuvan (2001) ikoniseen kohtaamiseen Elle Woodsin ja Warnerin välillä.

²⁰ Lara Croft on naisoletettu elokuvahahmo, joka hallitsee miekkailun, aseet, kamppailulajeja, sekä moottoripyörät.

Garber totesivat, että nuorisotutkimuksessa tyttöjä ei ollut juuri lainkaan tutkittu (Ojanen 2011a, 11). Nuorisokulttuurin tutkimus käsitti tuolloin lähinnä poikaryhmien tutkimista. He havaitsivat, että tytöillä kyllä on myös omat kulttuurinsa, toisin kuin aiemmat nuorisotutkijat olivat arvelleet, mutta ne sijoittuvat kodin yksityisiin tiloihin, joten ne olivat jääneet (mies)tutkijoilta näkymättömiin. McRobbie ja Garber nimesivät tyttöjen kulttuurin “makuuhuonekulttuuriksi” (bedroom culture) (Ojanen 2011a, 14).

Tutkijat halusivat ymmärtää, millaista vaikutuksia ja tehtäviä tyttökulttuurilla oli tyttöjen elämässä ja vuonna 1986 he nimesivät tutkimuksen kohteen omahuonekulttuuriksi (Ojanen 2011a). Omahuonekulttuuritutkimus oli ensisijaisesti keskittynyt tutkimaan tyttöjen käytössä olevia kulttuurisia tiloja (Ojanen 2011a). Käsite pohjaa tutkijoiden ajatukseen, jonka mukaan tytöt pystyivät omissa huoneissaan vapaasti harjoittelemaan naiseuttaan ja liukumaan sujuvasti lapsuuden ja aikuisuuden välillä (Ojanen 2011a, 15–16). Yksityinen tila voi osaltaan mahdollistaa kokeilun, harjoittelun ja turvallisuuden tunteen uuden parissa. Teoksessa *Entäs tytöt – Johdatus tyttötutkimukseen* (2011a) Karoliina Ojanen kirjoittaa tyttöjen omien huoneiden käyttötavoista seuraavasti: Tyttökulttuurit nähtiin yhtäältä paikkoina, joissa tytöt saattoivat harrastaa sellaisia feminiinisiksi luokiteltuja toiminnan tapoja, kuten meikkausta, musiikin kuuntelua ja idolien ihailua, jotka eivät muissa tiloissa olleet arvostettuja (Ojanen 2011a, 15). 1980-luvulla brittiläiset tutkijat tarkastelivat omahuonekulttuurin kontekstissa myös tanssia, romanttista haaveilua ja kiinnostusta muotiin (Lähteenmaa & Näre 1992, 10).

Oma huone ei ole pelkästään fyysinen tila, jonka oven voi sulkea, vaan se on myös henkinen tila, jossa yksilö voi turvallisessa tilassa²¹ tutkia omaa identiteettiään ja ottaa askeleita kohti luovaa tekemistä.²² Omahuonekäsite kasvoi myöhemmin tyttökulttuurin tutkimuksessa tarkoittamaan tyttöjen omaa tilaa laajentuen esimerkiksi

²¹ Me too -kampanjan jälkeen feministinen keskustelu otti käyttöönsä käsitteen turvallinen/turvallisempi tila -käsitteen, joka pyrkii puuttumaan toisen koskemattomuuden loukkaamiseen tai halventavaan puheseen julkisissa tiloissa. Turvallisemman tilan periaatteet voit lukea esimerkiksi Feministisen puolueen sivuilta.

²² Tässä kirjallisessa opinnäytetyössäni en käsittele turvallisen tilan historiaa tai periaatteita, sillä liikun yksityisessä, fyysisessä ja henkisessä tilassa puhuessani teini-ikäisen huoneesta taiteilijan ateljeena.

ratsastustalleille²³ tai tyttöjen kotisivuille. (Anttila, Ojanen, Saarikoski & Timonen 2011, 135.)

Siinä missä omahuonekulttuurin mahdollistamana tytöt tutkivat ja kehittävät omaa identiteettiään suljettujen ovien takana, tarvitsevat taiteilijat omaa fyysistä ja henkistä tilaa luovalle työlle. Kirjailija Virginia Woolfin klassikkoteoksessa *Oma huone* (1929), Woolf kirjoittaa, että naisella on oltava rahaa ja oma huone, jos hän aikoo kirjoittaa (Woolf 1980, 3–4). Oma huone ja oma raha kuvastavat ajatuksen vapautta ja oikeutta olla oma itsensä, ja nämä naisen on täytynyt hankkia kaikkina aikoina, ehkä vieläkin, suuremmin ponnistuksin kuin miehen (Simonsuuri 1980, 5).

Woolf toteaa, että älyllinen vapaus riippuu taloudellisesta tilanteesta ja runous riippuu mahdollisuudesta olla älyllisesti vapaa. Naisilla ei hänen mielestään ole yksinkertaisesti ollut “penninkään vertaa mahdollisuutta kirjoittaa runoutta”. Woolf kokee tämän tähden juuri rahan ja oman huoneen olevan ensisijaisia mahdollistajia naiselle kirjoittaa. (Woolf 1980, 140.)²⁴

Vaikka Woolfin ajatus omasta huoneesta on edelleen ajankohtainen, on tärkeää huomioda, että omahuonekulttuuri ja sen tutkimus eivät kata kaikkien todellisuutta. Omahuonekulttuurin tutkimuksessa tarkastellaan lähinnä valkoisia, heteronormatiivisia, länsimaisten keskituloisten perheiden lapsia. Ojanen toteaa: keskiluokkaisia tyttöjä ei tule universalisoida kaikkien tyttöjen prototyyppiä tai normiksi, vaan tyttöydet tulee sijoittaa sosiaalisiin konteksteihinsa (Ojanen 2011b, 30). Siinä missä pohjoismaiselle teini-ikäiselle oma huone on valtaosalle itsestänselvyys, ei se sitä ole suurelle enemmistölle maailman nuorista. Omahuonetutkimus on lähtöisin

²³ Karoliina Ojanen tutkii väitöskirjassaan *Tyttöjen toinen koti: Etnografisen tutkimus tyttökuulttuurista ratsastustalleilla* (2011) minkälaisin teoin tytöt luovat tyttöyttä ja sukupuoltaan ratsastustallin tyttöyhteisön kontekstissa (Ojanen 2011b, 22).

²⁴Woolf viittaa teoksessaan Arthur Quiller-Couchin kirjaan *The Art of Writing* (1921), jossa Quiller-Couch analysoi viimeisen sadan vuoden merkittävimpiä runoilijoita, kuten Coleridge, Wordsworth, Byron, Shelley, Keats ja Tennyson. Hän osoittaa, että lähes kaikki näistä runoilijoista tulivat taloudellisesti vakaista oloista ja olivat saaneet yliopistokoulutuksen. Quiller-Couch toteaa, että "Englannissa on lähes yhtä vähän toivoa kuin ateenalaisen orjan pojalla päästä osalliseksi siitä älyllisestä vapaudesta, jossa suuret kirjalliset teokset syntyvät" (Quiller-Couch 1980, 139).

Isosta-Britanniasta, josta se on levinnyt erityisesti Pohjoismaihin, joissa suurin osa aihetta käsittelevistä julkaisuista on tehty.

*There's no time for tears / I'm just sitting here planning my revenge
There's nothing stopping me / From going out with all of your best friends
And if you come around saying sorry to me
My daddy's gonna show you how sorry you'll be*

Katkelma Taylor Swiftin kappaleesta *Picture to Burn* (2006).

3. Kolmas näytös: Takaisin teinihuoneeseen

3.1 Työskentelystä audiosarjan käsikirjoitusprosessissa

Taylor Swift, minun versioni (2024) oli viides Radiogallerialle (2016–2024) tekemäni audioteos, jossa toimin äänisuunnittelijan tai ohjaajan roolin ohella myös käsikirjoittajan roolissa. Esikoisohjaukseni Radiogallerialle oli “autobiografinen tutkimusmatka rakkauden nälkään” nimeltä *Harmonian ääriviivat* (2020), jonka jälkeen tein runoilija-dramaturgi Tuomas Timosen kanssa 16-osaisen nykyrunoudesta kertovan audiosarjan *Runoja Perkele* (2021). Ellen Virmanin kanssa teimme yhteisen audioteos-debyytin *Purjehdus ja pakomatka* (2022), joka käsitteli maailmantuskaa ja purjehdusta. Viimeisimpänä olin työparina kirjailija Riina Katajavuorelle *Boswell Sisters* (1925–1936) -lauluuyhtyeestä kertovassa kolmiosaisessa audiosarjassa *Oispa jatsia* (2023).

Suhtauduin Taylor Swiftistä kertovan audiosarjan käsikirjoittamiseen eri tavalla kuin aiempiin audiosarjoihini. Ensimmäistä kertaa minulla oli aihe, jossa koin olevani jonkinasteinen asiantuntija. Toisaalta tiesin, että käsikirjoittajana liian läheltä itseään kirjoittaessa saattoi helposti sokeutua ja unohtaa välittää kuulijalle tietoa, jota itse piti aiheesta itsestäänselvyytenä. Halusin välittää käsikirjoituksella kuulijalle sen rakkaudellisen suhteen, joka minulla oli muodostunut Swiftin jo hahmoksi muuttuneen julkisuuden henkilön ympärille, ja taustoittaa kuinka oma matkani naiseksi kasvamisessa sai minut niin usein samaistumaan hänen kirjoittamaansa lyriikkaan.

Koin audiosarjan käsikirjoittamisessa jonkinlaisen henkilökohtaisen läpimurron kirjoittajana, kirjoittaessani sarjasta pois leikattua kohtausta, jonka nimesin teinihuoneeksi. Uskoin löytäneeni tavan, yhdistää aineksia siten, että omaääninen audiotekoksen kirjoittamisen tapa olisi mahdollinen. Tilaaja Juha-Pekka Hotinen Yleltä ei halunnut kohtauksen sellaisenaan olevan osa audiosarjan käsikirjoitusta, koska juontaja-Lauran ja kertoja-Henryn asettaminen draamalliseen tilanteeseen oli Radiogallerian kontekstissa “harhaanjohtavaa”, sillä Radiogallerialle oli tärkeä pyrkiä erottumaan selkeästi Yle Draaman audiotarjonnasta. Kohtauksesta tuli minulle myös

sen tähden tärkeä, että siinä tuntui kaikista selkeimmin näkyvän työskentelyn eri vaiheiden kerrostuminen osaksi käsikirjoitusta.

Vaikka kohtaus leikattiin pois, pyrin irrottamaan sen tärkeimmät huomiot ja jakamaan ne osaksi audiosarjan jaksoja siltä osin kuin se oli mahdollista, esimerkiksi interaktion juontaja-Lauran ja kertoja-Henryn välillä siirsin viidennen jakson *Taylorin kosto on suloinen* kitaransoittokohtaukseen.

Laura: Asuin kahden ystäväni kanssa, joista toinen teki vihersmoothieta ja toinen leipoi focaccia-leipää. Katsoin Buffy, vampyyrintappajaa ja soitin kitaraa.

Laura soittaa ja laulaa *Speak Now* -kappaletta huoneessaan.

Kertoja: Laura Palanne on keskinkertainen kitaransoittaja, ja sekin on kehu --

Laura: Ota vain ne repliikit mitä mä olen sulle kirjoittanut!

Lauran soitto jatkuu huoneessa.

Kertoja: Ja innokas oppimaan! (Taylor Swift, minun versioni, 5/6 03:00-03.33.)

3.2 Pois leikattu kohtaus: Teinihuone

Olen sisällyttänyt poistetun kohtauksen opinnäytteeseeni, sillä se havainnollistaa, millaista materiaalia äänisuunnittelija—käsikirjoittajana pyrin sarjaa varten luomaan.

Kohtaus on paitsi esimerkki teinihuoneen tematiikasta ammentavasta materiaalista, myös yritys etsiä omaa ääntäni kirjoittajana. Kohtaus yhdistää monikerroksellisesti nostalgian, popkulttuuri viittaukset ja henkilökohtaisen esseistisen pohdinnan.

Kohtauksessa pyrin yhdistämään omaäänisiä väitteitä yleisempään ja informatiiviseen kerrontaan. Kirjoittaessani tekstin luominen tuntui kevyeltä, ja kirjoittajana minulla jää erityinen suhde teksteihin, jotka ikään kuin kirjoittavat itse itsensä. Toivon naiivisti, että kohtaus herättäisi lukijassa edes jotain samankaltaista kuin minussa, vaikka se onkin epätodennäköistä. Pois leikattu kohtaus menee näin:

Tietokoneen näppäimistöllä kirjoittamista, hiiren klikkauksia.

Laura: Taylor on jonkinlainen supermilleniaali, jonka teini-iästä tuli kollektiivinen muisto miljoonille faneille. Ja on ihana katsoa Taylorin uran alkupuolen materiaaleja.

Kertoja: Nostalgia tarkoittaa koti-ikävää paikkaan jonne meillä ei enää ole pääsyä. Se tulee kahdesta kreikan kielen sanasta nostos kotiinpaluu ja algia, tuskaisuus.

Laura: Taylorin kuuntelu on kuin pakomatka aikuisuudesta omaan teinihuoneeseen, jossa Sims-peli lataa ja cd-levy hyppi.

Äänessä siirrytään Lauran teinihuoneeseen. Limumukin pohja ryystetään loppuun.

Laura: Ai säkin oot täällä?

Kertoja selvittää kurkkuaan.

Kertoja: Laura Palanne on suomalainen esikoisrunoilija, jonka teinihuoneessa on vaaleanpunaiset seinät, puolet Sipoon kirjaston fantasiakirjoista ja Johnny Deppin juliste, joka on huulien kohdalta lähes puhki kulunut. Ilmeisesti tämä johtuu...

Laura: Lue vain ne repliikit mitä mä kirjoitin sulle.

Kertoja: Maantieteilijä Yi-Fu Tuan on esittänyt, että paikka hidastaa ajan kulkua, pysäyttää sen ja voi jopa tarjota takaisinpaluun mahdollisuuden.²⁵

Laura: Täällä kukaan ei kysele miten haaveammattini realisoituu, tai väitä, että onnellisten loppujen idealisointi on haitallista, tai että 20 vuoden päästä J.K. Rowling ei enää ole mun idoli.

Kertoja: Myös taideteokset voivat olla paikkoja tai sijaispaikkoja, joissa aika on pysähtynyt ja joiden avulla ihminen voi palata aina uudelleen joko kuvitteelliseen tai todelliseen toiseen maailmaan.²⁶

Limumukista löytyy vielä ryystettävää.

Kertoja: Nostalgia on kapitalismin polttoainetta.

Laura: Se saa meidät ostamaan samoja vaatteita ja katsomaan elokuvien loputtomia uudelleenversiointeja. Ja Taylorin lyriikassa palataan lukion käytäville ja ensirakkauteen yhä uudelleen ja uudelleen --

Laura: Hei, tää on ihana levy!

Cd-levy syötetään soittimeen, Nylon Beatin *Syytön* lähtee soimaan. (Palanne 2024.)

²⁵ Viittaan käsikirjoituksessani tässä kohtaa Tormulaiseen (2018, 165).

²⁶ Viittaan käsikirjoituksessani tässä kohtaa Tormulaiseen (2018, 149).

3.3 Teinihuone — mielentila luovan työn ytimessä

Kirjoittaessani audiosarjaa minulla oli usein esillä pinkki Post-it-lappu, jossa luki “teinihuone”. En osannut pitkään aikaan sanallistaa sen merkitystä suhteessa käsikirjoitukseen, mutta pyrin kirjoittamaan sitä kohti.

Tyttöenergialla kasvaneet -väitöstudkimus (2018) sisältää muisteluryhmien haastatteluja, joissa Tormulainen ja hänen keräämänsä muistelijat palauttavat mieleensä oman huoneensa ulkonäköä ja merkitystä. Tormulainen kirjoittaa muisteluryhmien materiaalista: “yksi teema oman huoneen muistelussa oli ylitse muiden: julisteet ja oman huoneen rakentaminen faniuden näyttämöksi” (Tormulainen 2018, 152).

Luettuani muistoja, huomasin eksyneeni ajattelemaan, millainen oli oma huoneeni, jonka sain 12-vuotiaana. Tila oli minulle erityinen, koska sain vaikuttaa tilan väreihin ja sisustukseen. Toiveistani seinät maalattiin vaaleanpunaisiksi ja suosikkikirjani kuten *Houkutus* (2005) ja J. K. Rowlingin *Harry Potter* -kirjasarja (1997–2007) olivat kunniapaikalla, ja seiniä peittivät julisteet aina poptähti Antti Tuiskusta näyttelijä Johnny Deppiin. Oma huoneeni oli paikka maailmassa, jossa kaikki minulle tärkeät asiat olivat esillä.

Teinihuone, paikka jonka sain muokata mieleiseksi, toimi kuin varhainen ateljee — tila, jossa kokeilut ja kiinnostuksen kohteet eivät arvotu toisten mielipiteiden kautta. On tärkeä huomata, että teinihuoneesta on helppo luoda idealisoitu kuva, vaikka teini-ikä on usein täynnä äärimmäisyyksiä. Monelle teini-ikä on kamalaa, eivätkä he haluaisi aikuisiän ateljeensa muistuttavan millään tavalla omaa nuoruuden huonettaan.

Oma huone, tyttökuulttuurin yksityinen näyttämö, on mahdollista nähdä vertauskuvallisesti taiteilijan identiteettiä itselleen rakentavan taiteilijan työtilan vertauskuvana ja pohtia millaisia työvälineitä käyttää, tekemisen tapoja suosii ja harjoitteita tekee vielä omaa identiteettiään etsivä äänisuunnittelija—käsikirjoittaja.

3.4 Nostalgia ja luovuus — aikamatka teinihuoneeseen

Haluan jakaa muiston ensimmäisestä työhuoneestani. Vuokrasin tilan vuonna 2020 väliaikaisesti ystävältäni, joka pandemian riehuessa joutui eristäytymään kotiinsa. Työhuone oli oikeastaan vain pöytä ison huoneen nurkassa, joka oli lähes lattiasta kattoon täytetty nukketeatterintekijöiden rekvisiitalla. Mutta oman työnurkkaukseni valkoinen pöytä ja tyhjät seinät kauhistuttivat minua. Kuinka täällä voisi tehdä luovaa työtä? Ensimmäisellä työskentelyviikolla eräs toinen ystäväni soitti: hän halusi nähdä työtilani ja tuoda minulle lahjan. Muutaman tunnin kuluttua asettelimme ystäväni kanssa lahjapakettista paljastunutta Bratz-nukkeä kaiuttimieni koristeeksi ja työhuoneeni muuttui kuin taikaiskusta toiseksi — aivan kuin olisin päässyt täysin toiseen tilaan.

Tässä työssä, fyysisen tilan sijaan, puhun teinihuoneesta lähtökohtaisesti henkisenä tilana, josta käsin haluan tällä hetkellä työskennellä. Teinihuoneeseen pääsen fyysisten esineiden, kuten esimerkiksi dinosauruselujen, tarrojen, kirjojen tai 1990-luvun tv-sarjojen ja elokuvien avulla. Fyysisten tavaroiden keräämisessä ei ole kyse omistamisesta tai omaisuuden haalimisesta. Sen sijaan nämä esineet toimivat välineinä, joiden avulla pääsen käsiksi tiettyihin muistoihin, tunteisiin ja tunnelmiin. Ne ovat kuin avaimia, jotka avaavat oven menneisyyden kokemuksiin ja tunnetiloihin.

Kuunnellessani *Sabrina, teininoita* -tv-sarjan (1996–2003) tunnusmusiikkia, en niinkään halua muistaa kuinka tuon yksittäisen kappaleen sävelkulku etenee vaan pyrkiä tavoittamaan jokin tunteen tai tunnelman, joka joskus *oli*. Siinäpä vasta kummallinen aikamatkustaja: äänisuunnittelija—käsikirjoittaja, joka pyrkii kokemaan uudelleen lapsuutensa esineitä ja kulttuurituotteita, ymmärtäen, että jokainen paluu menneeseen myös jollain tasolla muokkaa niitä muistoja, joita pyrin tavoittamaan.

Tunnistin nostalgisoivani muistoja omasta huoneestani, mutta vasta luettuani Antto Vihman teoksen *Nostalgia — Teoria ja käytäntö* (2021) ymmärsin, mihin tarpeeseen käsite oli alunperin syntynyt. Käsite nostalgia muodostuu kahdesta kreikan kielen sanasta *nostos* (kotiinpaluu) ja *álgos* (kipu). 1600-luvun lopulla se oli osa lääkäreiden diagnostiikkaa ja kuvasi potilaan lamaannuttavaa koti-ikävää. (Vihma 2021, 8.)

Nostalgiaa kokeva ihminen haluaa käydä uudelleen menneessä ajassa kuin se olisi paikka, johon voi yhä matkustaa (Vihma 2021, 5). Nostalgiaan sairastuneen potilaan hoitosuositukseen kuului kehoitus matkustaa pikaisesti kotiseudulleen, sillä minkään muun ei uskottu “vakavaa nostalgiaa” parantavan (Vihma 2021, 24).

Myöhemmin tekstissä Vihma toteaa, että koti-ikävässä ja nostalgiassa on se erikoinen piirre, että tuo paikka tai tunne, johon niin kipeästi haluaisimme takaisin, ei välttämättä ole koskaan ollut olemassa oleva (Vihma 2021). Vaikka voisin palata ajassa taaksepäin teinihuoneeseeni, en todennäköisesti viihtyisi siellä. Mielikuva teinihuoneesta on inspiroivampi, kuin sen todellinen, historiallinen vastine. Vihma kuvaa tätä pohdiskelevaksi nostalgiaksi, joka on “nostalgisen tunteen inspiroimaa itsetietoista ja luovaa ajattelua, joka kieltäytyy menneisyyden ennallistamisesta” (Vihma 2021, 195).²⁷

Teinihuoneateljeeni ei ole sidottu alkuperäiseen esikuvaansa, vaan se mukautuu päivittäin mielikuvitukseni mukaan. Yhtenä päivänä se voi täytyä cheerleadereista ja vampyyreista. Toisena ateljee muuntuu nettifoorumeiden avatareiksi. Ja toisinaan voin istua sängyn laidalla ja seurata, kuinka teini-ikäinen Taylor Swift kirjoittaa lattialla ensimmäistä albumiaan. Esimerkeistä on helppo huomata, kuinka teinihuoneeni muuntuu henkilökohtaisten muistojen ja popkulttuurin kollektiivisten teini-ikään liittyvien elementtien sekoitukseksi. Kuten Vihma nostalgian suhteesta muistiin kirjoittaa, “henkilökohtaisen ja kollektiivisen muistin rajat sekoittuvat” (Vihma 2021, 31).

Vihma pohtii tekstissään kulttuurintutkija Svetlana Boymin ajatuksia nostalgiaista²⁸ ja nostaa sieltä esiin pohdiskelevan nostalgian “kolme pääteemaa: kotiinpaluun mahdottomuus, muistin vajavaisuus ja menneen maailman sirpaleiden keräily” (Vihma 2021, 195). Edellä mainitsemani lapsuuteni dinosauruslelut, 1990-luvun tv-sarjat ja kirjat voidaankin nähdä tällaisina menneen maailman sirpaleina, jotka toimivat portteina nostalgisiin tunteisiin ja muistoihin. Boym korostaa, että vaikka nostalgia on

²⁷ Ennallistava nostalgia viestittää, että asiat olivat ennen paremmin ja uskoo edustavansa historiallista totuutta (Vihma 2021, 82, 195). Vihma toteaa myös, että ennallistava nostalgia on erityisen suosittua populistisissa liikkeissä (Vihma 2021, 81).

²⁸ Svetlana Boymin pääteoksena pidetään kirjaa *The Future of Nostalgia* (2001).

kaipuuta paikkaan, todellisuudessa se on kaipausta toiseen aikaan – lapsuuteemme, aikaan jolloin aikaa vapaalle haaveilulle oli enemmän (Boym 2001, XV).

Boym (2001) ajatusten johdattamana ymmärsin, että teinihuoneateljeessani oli jollain tasolla kyse haaveesta luoda tässä ajassa lisää aikaa luovalle työlle. Naiivisti kuvittelin, että mikäli tavoittaisin nostalgisten esineiden kautta teini-ikäisen minäni mielenmaiseman, myös kokemukseni ajasta hidastuisi vastaamaan nuoruuden ajoittaista joutilaisuuden tunnetta. Teini-iässä vapaata aikaa oli enemmän, sillä vanhempani huolehtivat taloudesta, ruuasta ja kodista. Tämä mahdollisti minulle aikaa lukea vampyyrikirjoja huoneessani ja viettää aikaa Demi.fi-keskustelufoorumilla.

Palataan vielä Virginia Woolfin ajatukseen taloudellisen vapauden ja oman tilan tärkeydestä (Woolf 1980). Teinihuoneateljeeni voi nähdä jatkumona Woolfin (1980) ajatuksille. Teinihuoneateljee edustaa minulle tätä Woolfin (1980) peräänkuuluttamaa omaa tilaa, jossa voin vapaasti toteuttaa luovuuttani ja kehittää taiteellista identiteettiäni.

3.5 Avain Taylor Swiftin tuotantoon on tyttökulttuuri

Taylor Swift -universumia²⁹ on kiinnostavaa tarkatella omahuonekulttuurin ilmentymänä popkulttuurissa. Swiftin alkutuotanto maalaa kuvan “tavallisesta teinityöstä, joka kirjoittaa kappaleita makuuhuoneensa lattialla ja unelmoi jonkun pitävän niistä” (Hämeenaho-Fox 2024, 19). Tavallisella voidaan nähdä Hämeenaho-Foxin (2024) tarkoittavan tässä kohtaa keskiluokkaisen perheen valkoista tyttöä, jonka perhe elää heteronormatiivista elämää. Tyttökulttuuritutkimuksen oma huone laajeni koskemaan lopulta myös tyttöjen suosimia internetsivuja ja harrastuspaikkoja (Tormulainen 2018, 44). Swiftin CD-levyjen sisävihkojen on helppo nähdä olevan jatkumoa omahuonekulttuurin jatkuvasta laajentumisesta abstrakteihin tyttöjen tiloihin.

²⁹ Taylor Swift -universumi ymmärretään fanikunnan kesken kokonaisuutena, joka käsittää kappaleiden sanoitukset, musiikkivideoiden käsikirjoitukset, kiertue-esitysten kerronnalliset elementit, Swiftin tosielämän tapahtumat, sekä yleistyneet faniteoriat. Faneilla on aktiivinen rooli “universumin laajenemisessa”, sillä he etsivät piilotettuja merkityksiä biiseistä, purkavat Swiftin päivitysten salaisia viestejä ja keksivät sisäpiirivitsejä sekä faniteorioita (Hämeenaho-Fox 2018, 21).

Taylor Swiftin ensimmäisestä kiertueesta lähtien oli selvää, että Swift artistina korosti omaa feminiinisyyttään tyttöyden stereotyyppioilla leikitellen, mutta samalla rikkoi aikaisempien pop-tähtien luomaa kuvaa, jossa naisartistin tulisi seksualisoida itsensä myynnin eteen (Madonna, Britney Spears). Taylorin ensimmäisen kiertueen³⁰ lavasteet toivat lavalle William Shakespearen *Romeo ja Julia* -näytelmän (1597) kuuluisan parvekkeen, jättimäisen prinsessalinnan ja loputtomasti glitteriä. Monet lyriikkaan ihastuneet fanit kuvaavatkin usein kuuntelukokemusta sanoen “kuin lukisi hyvän ystävänsä päiväkirjaa”. Taylor Swiftin sanoitukset resonoivat tyttökuulttuuritutkimuksen havainnon kanssa, jonka mukaan tytöille on ominaista valita mediatuotteita, joiden teemat käsittelevät ihmissuhteita, identiteettiä, ristiriitoja ja uusien näkökulmien etsimistä (Lähteenmaa & Näre 1992, 17).³¹

Swiftin fanikunta rakentui pääsääntöisesti nuorista naisista, jotka jakoivat laulujen kokemusmaailman ja tulivat sanoitusten myötä nähtyiksi tavalla, jollaista popkulttuurin historiassa ei oltu vielä nähty. Ensimmäisessä jaksossa *Rakkaus tekee tähden* muistelin Swiftin kiertue-elokuvan lähtemätöntä vaikutusta näin:

Laura: *Vielä viikkoja myöhemmin mietin kiertue-elokuvaa, oli kuin Taylor olisi muuttanut universumin järjestystä. Teinityttö tarttui kitaraan, sai sadattuhannet kiljumaan, toi lavalle prinsessalinnan ja hetken näytti siltä, että teinitytöt hallitsivat maailmaa. (Taylor Swift, minun versioni 1/6, 15.05-15:24.)*

Oivalsin, että usein Taylor Swiftin lyriikoiden äärellä koin samanlaista uudelleen löytämisen iloa kuin jo kertaalleen unohtamani teini-iän lempikirjan tai elokuvan parissa. Pitkään käsikirjoitusta tehdessäni ajattelin, että audiosarjan lopullinen väite olisi: Taylor Swiftin kuuntelu on minulle pohjimmiltaan nostalgista, sillä kaipaen pysyvyyttä nopeasti muuttuvassa maailmassa. Väitteessäni on helppo nähdä Vihman

³⁰ *The Fearless Tour* (2009–2010)

³¹ Kirja *Letit liehumaan – Tyttökulttuuri murroksessa* (1992) on ilmestynyt 33 vuotta sitten ja on tärkeää huomata, että tyttökulttuuri ja tyttöys ovat jatkuvassa muutoksessa. Nostin tämän huomion esiin, koska se tuntuu relevantilta suhteessa Taylor Swiftin lyriikkaan myös tässä ajassa.

ajattelun vaikutus, sillä hänen mukaansa menneen nostalgisointi voi tarjota ihmiselle selityksen siihen, miksi nykyhetkestä on vaikeaa saada otetta (Vihma 2021, 59).

Nostalgian värittämää lyriikkaa on Swiftin tuotannossa runsaasti, kuten Hämeenaho-Fox toteaa kuvaillessaan debyyttialbumin mielenmaisemaa: “Taylor rakentaa pikkuteistä ja kuisteista paratiisin, joiden tuttuus kutsuu muistelemaan ensimmäisten romanttisten kuvitelmien turvallista unelmaa” (Hämeenaho-Fox 2024, 16). Hämeenaho-Fox kirjoittaa, että muisti on Swiftin lyriikan yleisimpiä teemoja, toisinaan kappaleiden tarinat perustuvat todellisiin tapahtumiin ja välillä ne kertovat fiktiivisten henkilöiden kokemuksista (Hämeenaho-Fox 2024, 186).

Rohkenin ajatella, että Swiftin musiikin kuuntelu tarjosi faneille mahdollisuuden vierailta omassa teini-iän mielenmaisemassa. Pohdin ehkä, yksi syy Swiftin jättisuosion takana oli lyriikan luoma silta kuulijoiden menneisyyden ja nykyisyyden välillä. Mutta henkilökohtainen matkani oli muutakin kuin nostalgiaa, se oli itseni ja maailman uudelleen löytämistä. Se oli uudelleen innostumista ilman opittua häpeää. Minun oli mahdollista tarkastella menneisyyttä nykyhetken ymmärryksellä ja ammattitaidolla. Audiosarjan päätösjaksossa *Tyttöjen pyhiinvaellus* jaoin oivalluksiani aiheen parissa näin:

Laura: Kolmekymppisyys on sitä, että palaa niiden asioiden pariin, joita rakastaa, mutta ei enää tunne häpeää tai tarvitse välittää toisten mielipiteistä (Taylor Swift, minun version 6/6, 18:23-20:12).

3.6 Faniuden kautta naiseuden uudelleenmäärittely

Tyttökulttuuritutkimus tarjosi yllättävän näkökulman Taylor Swift -fanitukseeni hevostallien kautta. Tarja Tolonen tarkastelee tyttöjen kehitystä “hevoshulluudesta” vastuuntuntoisiksi hevosen hoitajiksi, käyttäen käsitettä “fani”³² kuvaamaan hevosista innostuneita tyttöjä. Faniuden kautta rakkauden kohdettaan voi turvallisesti palvoa,

³² Tolonen perustelee fani-sanavalintaansa kuvamaan nuorten tyttöjen hevoshulluutta, sillä tunteiden intensiteetti on verrattavissa muuhun faniuteen, kuten rocktähtien ihannointiin (Tolonen 1992, 138).

kokea tunteensa omaehtoisesti ja turvallisesti. Rakkaudenkohde ei kyseenalaista eikä hylkää. (Tolonen 1992, 152.)

Taylor Swiftin hahmo on toiminut väylänä hoitaa naissuhdettani, samaan tapaan kuin tallitytöt käsittelevät unelmia, pelkoja ja ihastumista hoitohevostensa kautta (Tolonen 1992, 153). Fanitukseni ei kuitenkaan ole ollut yksinomaan ihailua; ajoittainen ärtymys ja jopa viha Swiftin hahmoa kohtaan ovat olleet tärkeä osa tätä prosessia. Häneen kohdistuva turvallinen aggressio on tehnyt minulle näkyväksi sisäistämiäni negatiivisia ajatusmalleja naiseutta kohtaan.

Nuorempana olen vähätellyt muita naisia ja haukkunut "tyttömäisiä" kiinnostuksen kohteita erottuakseni toisista naisista. Fanituksen kautta olen pystynyt tunnistamaan ja purkamaan näitä haitallisia ajatusmalleja. Pala kerrallaan olen hoivannut nuoruudessa syntyneitä säröjä, jotka ovat johtuneet "tyttömäisten" kiinnostuksen kohteideni yhteiskunnallisesta vähättelystä.

Itse asiassa minun on vaikea mieltää itseäni Taylor Swift -faniksi, sillä se tuntuu vähättelevältä sanalta kuvaamaan 18 vuotta jatkunutta kiinnostustani hänen hahmoonsa. Swift on minulle kuin fiktiivinen isosisko³³, omien vastoinkäymisten ja unelmien moniulotteinen projisointipinta.

3.7 Teinihuonetyöskentely luovan muistelun keinona

Teinihuone oli minulle käsikirjoittajana jonkinlainen portaali nuoruuteni mielenmaisemaan, jota audiosarjan käsikirjoitusprosessi kutsui tutkimaan. Osana teinihuonetyöskentelyä olin tehnyt eräänlaista internet-arkeologiaa omien vanhojen internet-profiilieni kautta. Uskoin, että rakkaiden sivustojen uudelleen näkeminen herättäisi muistoja, jotka heijastuisivat käsikirjoituksen juoneen ja sanavalintoihin. Toisinaan kirjoittaessani kirjauduin hetkellisesti yhteen noista profiileista ja yritin

³³ Hämeenaho-Fox nostaa kirjassaan esiin kuinka Taylor Swift on onnistunut tekemään "faniuden kokemuksesta henkilökohtaista", ja hän vertaa Swiftin musiikin kuuntelukokemusta ensisijaisesti ystävyysuhteeseen (Hämeenaho-Fox 2024, 251). Näin ollen voidaankin todeta, että monet fanit kokevat, etteivät he ole pelkästään "faneja", vaan suhde Swiftiin on jotakin syvempää – kuin läheinen ystävyys tai emotionaalinen yhteys, joka ylittää tavanomaisen artisti–fani-suhteen rajat.

tavoittaa 15 vuoden takaista mielenmaisemaani. Tein jopa uusia postauksia omalle Tumblr-sivustolleni, joiden avulla pyrin tavoittamaan uudelleen sitä kehollista tunnetta, jota sivuston käyttäminen oli minussa herättänyt. Pyrin myös vaikuttamaan omaan mielialaani kuuntelemalla samanaikaisesti musiikkia, jotka olin tallentanut vanhan tietokoneeni iTunes-sovellukseen³⁴. Materiaalissa oli korostuneesti esillä rakkaudentavoittelu ja erilaisten aikuisuuteen liittyvien unelmieni visuaalistaminen kollaasein ja lyhyin lainauksin lyriikoista tai elokuvien repliikeistä. Esiin piirtyi kuva nuoresta naisesta, joka haaveili aamusta iltaan rakkaudesta.

Tärkein huomioni materiaalista oli, että lähes kaikki tekstit ja kuvat tuntuivat käsittelevän rakkauden tavoittelua ja unelmiani siitä, millaista elämä olisi “sitten aikuisena”. Toiseksi, vaikka nuorena pyrin harrastamaan maskuliinisiksi miellettyjä aktiviteetteja, kuten rullalautailua ja fantasiaroolipelejä, ne loistivat poissaolollaan sivustoilta. Pohdin, miten käsikirjoitus muuttuisi, jos se ylistäisi nuoruuteni kiinnostuksen kohteita. Selaillessani edelleen aktiivista omaa Tumblr³⁵-sivustoani³⁶ päässäni muodostui työskentelyä ohjaava ajatus: audiosarja kaipasi lisää glitter-hiusharjaa. Glitter-hiusharja symboloi minulle tyttömäistä, ilahduttavaa ja nostalgista elementtiä. Muistelin kuinka eräänä lapsuuden jouluna Barbie-nuken laatikon mukana tuli pinkki ja kimaltava Barbien kampa. Kuinka paljon iloa tuo pieni esine minussa silloin herättikään!

3.8 Ohjaajan toive – lisätään glitter-hiusharjaa!

Tästä eteenpäin työskennellessämme äänisuunnittelija Ellen Virmanin kanssa palasin tuohon lauseeseen aina, kun koimme olevamme jumissa. Jos jokin kohtaaminen tuntui rytmiltään liian hitaalta, puhuttu teksti tylsältä tai sävyltään innottomalta, totesin Ellenille, että tämä kohtaaminen kaipaa glitter-hiusharjaa. Tämän jälkeen yritimme paikallistaa kohtaamisen ongelman ja ideoida yhdessä, miten tuoda teoksen maailman

³⁴ Tällainen nuoruuden suosikkikappaleiden uudelleen kuuntelu voidaan määrittää Vihman mukaan banaaliksi nostalgiseksi, sillä se ei pyri ennallistamaan, eikä välttämättä johda pohdiskelemaan nostalgiaan. Nuoruuden populaarikulttuuriteosten uudelleen kuluttamisen funktio voi olla esimerkiksi puhtaasti nautinnon hakeminen ja rentoutuminen. (Vihma 2021, 223–225.)

³⁵ “Uusia sähköisen median tiloja, kuten kotisivuja ja keskustelufoorumeita, on tyttötutkimuksessa tulkittu myönteiseen sävyyn tyttöjen uusina omina huoneina ja identiteetin rakentamisen paikkoina” (Laukkanen & Mulari 2011, 174).

³⁶ <https://insidemybarbiehead.tumblr.com/>

läheemmäksi tyttöyttä ylistävää maastoa kielen, sanavalintojen, puheenaiheen, musiikin tai tunnelman kautta. Käytännössä glitter-hiusharjan ajatus valui teokseen äänisuunnittelun tasolla niin, että toimme yhdessä äänisuunnittelija Ellen Virmanin kanssa muutamien sekuntien pituisia äänielementtejä osaksi sarjan äänimaisemaa. Päädyimme käyttämään *Sabrina, teininoita* (1996–2003) tv-sarjan tunnusmusiikista inspiroitunutta harppu-äänitettä, joka mielestämme voisi toimia osalle kuulijoista muistumana tuosta ajasta.

Suhtauduimme ääneen kuin tuoksuun. Olen kuullut, että toisinaan kiinteistövälittäjät paistavat myytävän kohteen uunissa valmiskeksitaikinaa juuri ennen näyttöä, jolloin näyttöön saapuville syntyy välitön mielikuva kodin lämmöstä. Testatakseni teoriaa soitin noin neljän sekunnin mittaista ääninäytettä sarjan tunnusmusiikin harppuäänestä useille ihmisille, joiden iän huomioiden he olisivat saattaneet kuulla tuon saman äänen nuoruudessaan. Yllättävän moni pystyi hetken pohtimisen jälkeen liittämään äänen, ellei suoraan *Sabrina, teininoita* -tv-sarjaan, niin ainakin tunnistamaan sen liittyvän 2000-luvun alun maailmaan. Osa kuvitteli näytteen olevan jostakin sen ajan tunnetun pop-bändin kappaleesta, kun taas jotkut yhdistivät sen videopelien äänimaisemaan. Vaikka kokeilu ei ollut kovinkaan kattava, koin, että äänen avulla pystyimme puhuttelemaan kohderyhmän alitajuntaa ja herättämään muistoja tuosta ajasta.

Myöhemmin päädyimme käyttämään samalla logiikalla myös erilaisten viestintäpalveluiden merkkiääniä, kuten MSN Messenger, Facebook Messenger ja Twitter. Mitä pidemmälle tarina eteni, päivitimme ääniä vastaamaan juuri noiden vuosien tunnetuimpien nuorten käyttämien pikaviestisovellusten ääniä. Näiden äänielementtien tarkoitus oli luoda tunnelmaa ja herättää kohderyhmässä nostalgisia tunteita, aivan kuten glitter-hiusharja teki minulle.

Internet-arkeologialla löytämäni maailma siirtyi konkreettisesti audiosarjan käsikirjoitukseen. Ensimmäisessä jaksossa, *Rakkaus tekee tähden*, juontaja-Laura kertoo rakkaudentavoittelun intensiivisestä tarpeesta. Hän paikallistaa sen aikuisiässään nuorena lukemiinsa nuortenkirjoihin, joissa useimmiten

tyttöpäähenkilöiden lopullisena, mutta ei kovinkaan alleviivattuna tavoitteena, oli löytää rakkaussuhde. Audiosarjan neljännessä jaksossa feministisen herätyksen saanut juontaja-Laura kommentoi loputtomiin sydänsuruihinsa: ehkä ne lapsuudessa luetut kirjat eivät tehneet pelkästään hyvää.

Internetin sivuille tekemäni unelma-kollaasit kirjoitin osaksi toisen jakson *Faniarmeija syntyy netissä* -monologia, jossa juontaja-Laura kertoo internetin merkityksestä henkilökohtaisella tasolla, sekä kuinka internet toimi mahdollistajana tyttökulttuurin leviämislle, ja Taylor Swift -faniyhteisön synnylle.

Laura: *Mä oon aina keskustellut mun lähimpien tyttökavereiden kanssa kuvilla. Tähän tyliin: tässä kuva surffityöstä rannalla koiran kanssa. Ja katso tätä kummitustaloo, tuolla voisi olla aamutakissa koko ajan. Ps. Mun on pakko ostaa suoristusrauta. (Taylor Swift, minun versioni 2/6, 03:12-03:32.)*

3.9 Teinihuoneen näyttämölle astuu aikuinen feministi

Audiosarjan viimeinen jakso, *Tyttöjen pyhiinvaellus*, oli yksi vaikeimmista audiosarjan jaksoista kirjoittaa. Pitkään pyrin esittämään loppuväitteen, että Swiftin kuuntelu perustui nostalgian tarpeeseen, mutta ymmärsin sen olevan epätarkka ja liian yleinen. En kokenut, että edes omalla kohdallani oli kyse siitä. Mitä enemmän aikaa vietin aiheen parissa, sitä selkeämmin tajusin, että henkilökohtaisella tasolla oli kyse omien naisvihamielisten asenteiden purkamisesta. Tyttöys oli juhlan aihe ja Taylor Swift artistina nainen, jonka oli pitänyt vuosien varrella todistaa yhä uudelleen ja uudelleen oma ammattitaitonsa niille, jotka sitä kyseenalaistivat (*Miss Americana* 2020). Jo vuonna 1929 Virginia Woolf kirjoitti, että nainen tarvitsee oman huoneen – siis tilaa luovalle työlle (Woolf 1929). Swiftin valloittamat stadionit ja hänen asemansa maailman kuuluisimpana ihmisenä (Hämeenaho-Fox 2024) oli minusta juuri tätä, tilan ottamista luovalle työlle, mutta skaalattuna valtaviin mittasuhteisiin. Swiftin suosio toi naiseuden esille positiivisesti ja uudella tavalla keskiöön yleisessä keskustelussa³⁷. Minun oli aika

³⁷ 28.12.2023 The Ringer 2023 *Was the Year of the Girl*, Nora Princiotti.

jättää jäähyväiset menneisyyden häpeälle feminiinisten mielenkiinnon kohteiden parissa ja iloita kaikesta siitä, mitä olin Taylor Swiftin kautta löytänyt.

Vain viikkoja ennen koko teoksen viimeisen version palautusta törmäsin yhdysvaltaisen, sosiaalisen median vaikuttajan Sarah Lockwoodin “videomanifestiin”, joka sanoitti tyttönä kasvamisen kipua ja aikuisena häpeästä luopumista. Lockwoodin sanat olivat kuin kauan kaipaamani rakkauskirje tyttöydelle. “Rakastan olla kuin muut tytöt, on vaikea uskoa, että tämä oli koskaan ongelma tai jotain mitä häpesin. -- Median luoman kuvan mukaan tyttöjen pitää olla tietynlaisia ollakseen arvokkaita, mutta minä haluan olla kuten kaikki muutkin tytöt”.³⁸ (Lockwood 2023.) Lockwood mainitsi esimerkkeinä useita minulle tärkeitä elokuvia, kirjoja ja tietysti, Taylor Swiftin³⁹. On huomautettava, että tämä ei suinkaan ole kaikkien tytöksi ja naiseksi itsensä määrittelevien kokemus tai mielenkiinnon kohteiden lista. Lockwood itse määrittelee oman tyttökokemuksensa “stereotyyppiseksi feminiinisyydeksi”, jossa voidaan mielestäni nähdä myös yhteys Tormulaisen (2018) tyttöenergian edustamiin popkulttuuri-ilmiöihin.⁴⁰ Kirjoittamassani jaksossa *Tyttöjen pyhiinvaellus* kuvasin juontaja-Lauran matkaa tyttöyden parissa näin:

Laura: *Aamuyön tunteina katsoin ympärilleni: mitä olisinkaan antanut, jos olisin 18-vuotiaana päässyt tanssilattialle, jossa tyttöys on juhlanaihe ja Taylor laulaa:*

Taylor: *Romeo, take me somewhere we can be alone / I'll be waiting, all there's left to do is run / You'll be the prince and I'll be the princess / It's a love story baby just say yes.*⁴¹ (Taylor Swift, *minun versioni*, 6/6 05:55-06:26.)

³⁸ Kirjoittajan oma käänös.

³⁹ Lockwood nosti esiin esimerkiksi *Blondin kosto* -elokuvan (2001), sekä paranormaalien romantiikkakirjallisuuden, jonka piiriin myös Stephenie Meyerin *Houkutus* (2005) kuului.

⁴⁰ Aino Tormulaisen *Tyttöenergialla kasvaneet – Postfeministisen populaarikulttuuri-ilmiön yhdessä muistellut merkitykset* -kirjan (2018) materiaalina oli esimerkiksi Spice Girls -yhtyeen Suomen keikalla (1997) olleiden muistikuvia itse konsertista ja siihen valmistautumisesta.

⁴¹ Viittaan käsikirjoituksessani tässä kohtaa katkelmaan Taylor Swiftin kappaleesta *Love Story* (2008).

Audiosarjan loppuväite sai muotonsa: oli kyse rakkaudesta — itsensä ja toisten rakastamisesta.

Laura: Oikeastaan sillä ei ole väliä tykkäätkö sä Taylorin musiikista vai et. Mutta se mitä sä ajattelet Taylorista paljastaa jotain suhteesta naisiin. Kaikista eniten mä oon kiitollinen Taylorille, että se opetti mulle kuinka vaativa mä olin itseäni kohtaan naisena ja kuinka mä olin sitä vuosien ajan tiedostamattani myös toisille naisille. Ja mitä enemmän mä antauduin sille rakkaudelle Tayloria kohtaan, sitä enemmän mä aloin rakastaa kaikkia muitakin naisia. (Taylor Swift, minun versioni, 6/618:34-19:06.)

3.10 Ylityöllistetty käsikirjoittaja ei ehdi ohjaamaan

Audiosarjassa toimin käsikirjoittajana, ohjaajana ja esiintyjänä. Teoksen parissa työskentely, erityisesti käsikirjoittaminen osoittautui yhdeksi työläimmistä kokonaisuuksista, jonka olen tehnyt. Työrooleistani käsikirjoittaminen vei suurimman osan työajastani. Yle esitti runsaasti toiveita käsikirjoitukselle: sen haluttiin kertovan Taylor Swiftin elämäntarinan tärkeimmät tapahtumat ja samanaikaisesti syventyvän fanin, eli minun henkilökohtaiseen näkökulmaani. Audiosarjan piti esitellä myös Taylor Swiftin musiikillista tuotantoa, jota oli ilmestynyt tammikuussa 2024 15 albumin verran.⁴² Materiaalia oli valtava määrä. Audiosarjaan haluttiin vahva henkilökohtainen kokijan näkökulma ja minulta oli tilattu käsikirjoitus, jossa kirjoitan oman elämäntarinani osaksi audiosarjaa, tuoden esiin niitä elämäntapahtumia, jotka tukivat sarjan teemoja.

Sovimme Ylen Radiogallerian tuottaja Juha-Pekka Hotinen kanssa, että hän toimisi kiinteänä osana työryhmää, myös osallistuen audiosarjan dramaturgiaan. Hotinen osallistui säännöllisiin käsikirjoituspalavereihin ja kommentoi audioluonnoksia sähköpostitse. Tiesin audiosarjan olevan laaja kokonaisuus verrattuna aiempiin

⁴² Tämä luku sisältää Swiftin alkuperäiset studioalbumit sekä *Taylor's Version* — uudelleenäänitykset. Todellisuudessa Swift on julkaissut 11 alkuperäistä studioalbumia, joista neljä on uudelleen äänitetty *Taylor's Version* -julkaisuina. Uudelleenäänitykset ovat osa Swiftin pyrkimystä saada omistukseensa musiikkinsa master-nauhoitukset.

audioteoksiini, joten koin kaiken saatavilla olevan avun tarpeelliseksi. Teimme yhdessä Hotisen kanssa aikataulun, joka oli alusta alkaen tiukka. Minun tuli kirjoittaa jaksojen käsikirjoitukset noin 15 päivässä per jakso. Ylen tavoitteena oli ajoittaa sarjan julkaisu Yle Areenassa samalle päivälle, jolloin Taylor Swiftin Eras Tour -kiertueen Euroopan osuus päättyi Lontoossa 17. elokuuta 2024.

Aikataulu piti kolmen ensimmäisen jakson kohdalla, sitten käsikirjoittamiseni alkoi sakata. Olin pääosin kiinnostunut juuri teini-ikäisestä Taylor Swiftistä ja minusta osa hänen aikuisiällä julkaisemistaan levyistä oli tylsiä⁴³. Olin panostanut ensimmäisiin jaksoihin niin intensiivisesti, että projektin edetessä energiani ja uskoni alkoivat hiipua. Onneksi sain kevään edetessä tukea esimerkiksi audiosarjan äänisuunnittelijalta ja ystävältäni, Ellen Virmanilta.

Kevään aikana purimme yhdessä Juha-Pekka Hotisen kanssa osan käsikirjoituksista yksittäisiksi repliikeiksi. Tämän jälkeen arvioimme, mitkä repliikit tukivat parhaiten kunkin jakson teemoja ja veivät tarinaa kohti jakson loppua. Tämä leikkaa ja liimaa -metodi auttoi kirkastamaan jaksotasolla kunkin jakson aiheiden ja teemojen kuljetusta suhteessa sarjan kokonaisdramaturgiaan. Koin työskentelyn mielekkääksi, sillä pystyin ideoimaan nopeasti ratkaisuja ja tuottamaan uutta tekstiä työskentelyn lomassa. Juha-Pekka Hotisen dramaturgisen tuen avulla sain audiosarjan kaikki jaksot kirjoitettua kesän alkuun mennessä.

Vaikka toimin audiosarjassa ohjaajana, en kokenut pystyväni syventymään ohjaajan työhöni riittävästi. Jokaisen käsikirjoitusversion luki Ylellä useampi ihminen, ja lukuisat kommentit ja parannusehdotuksista työllistivät minut täysin. Kommentointi sisälsi monia sävyjä ja oli paikoin voimakkaasti ilmaistua. Kirjoittajana oli haastavaa pitää huomio suunnitelmallisessa työskentelyssä. Otin palautteen vastaan parhaani mukaan. Koin haastavana siirtyä suoraan ohjaamaan tekstiä, johon minulla ei vielä ollut kirjoittajana tarvitsemaani etäisyyttä.

⁴³ Vasta käsikirjoituksen loppumetreillä tajusin, kuinka sekin, että pidin joitakin levyjä tylsinä oli itse asiassa hyvää materiaalia juontoihini.

Opin, että toimiessani sekä käsikirjoittajana että ohjaajana tarvitsen enemmän aikaa ja etäisyyttä käsikirjoitukseen teoksen ytimen kirkastamiseksi. Liian nopea siirtyminen käsikirjoittajan roolista ohjaajan tehtäviin voi sokeuttaa tekstin toisteisuudelle ja käsikirjoituksen heikkouksien havainnoimiselle. Jatkossa aion aikatauluttaa itselleni enemmän aikaa, jotta pystyn niin sanotusti tuorein silmin tarkastelemaan teosta myös toisessa roolissani. Tulen jatkossakin käyttämään Juha-Pekka Hotiselta oppimaani leikkaa ja liimaa -metodia.

Opinnäytteeni taiteellisen osion ohjaajalta Marjo Niemeltä opin prosessissa kiinnittämään enemmän huomiota audiosarjan dramaturgisiin kaariin yksittäisten pienempien tarinoiden ohella. Niemi kysyi usein kysymyksiä kaarien merkityksistä ja niiden yhteydestä tarinaan, kuten miksi kitaransoitto oli tärkeää fanitussuhteeni kannalta. Hän ei ehdottanut muutoksia, vaan toimi kuuntelijana, ja hänen kanssaan käydyt keskustelut syvensivät dramaturgiaa.

Huomasin käsikirjoituksessa tarpeen tuoda esiin Taylor Swiftin heikkouksia, jotta ohjelma tuntuisi vakavasti otettavalta. Tämä kertoo siitä, kuinka edelleen kamppailen sen kanssa, voiko aihe, josta pidän, todella olla tärkeä. Niemi loi minuun uskoa kirjoittajana ja muistutti luottamaan yhteistyöhön Ellen Virmanin kanssa sekä siihen, ettei kaikkeen tarvitse olla valmiita vastauksia.

3.11 Itsensä ohjaamisesta sarjan juontajana

Sitä mukaa kun käsikirjoitukset valmistuivat ja saivat hyväksynnän Yleltä, äänitimme juontojani. Olen aiemmin toiminut teoksesta riippuen joko kertojana tai juontajana useissa audiotöksissä, joten suhtauduin äänityksiin rennosti. Äänityksiä teimme yhdessä äänisuunnittelija Ellen Virmanin kanssa kotonani. Rakensimme vaatehuoneeseeni pienen studion mikrofoneineen ja ryhdyimme äänittämään juontojani. Tässä asetelmassa Ellen päätyi huomaamattaan ohjaamaan, sillä hän oli tilanteessa ensisijainen kuuntelija. Minun oli helppo ottaa puheeseeni juuri sellainen sävy, jonka olin kirjoittaessani ajatellut tekstin tulkintaan sopivan. Päädyimme äänittämään kahden ensimmäisen jakson juonnot tällä asetuksella. Olimme etukäteen

sopineet, että suurin osa juonnoista toteutettaisiin näin. Osan juontaja-Lauran juonnoista äänitettäisiin puhelimeni sanelimeen tekemisen lomassa, jotta äänite tuntuisi valmiiksi autenttiselta. Esimerkiksi tein osan äänitteistä ripustaessani pyykkiä kuivumaan ja toiminta tuotti myös oman ääneni voimakkuuden muutoksia, koska liikkeessani välillä kauemmaksi puhelimesta, myös ääneni vaimeni luontevasti.

Ensimmäisten audioluonnosten kohdalla saimme palautetta, että ”jokin” ei puhetyylissäni toiminut. Emme saaneet tarkennusta asiaan ja päädyimme äänittämään paljon uusia versioita yhdessä Ellen Virmanin kanssa, vertaillen niitä aikaisempiin. Puhelimeni sanelimella tehdyt äänitteet saivat usein erityistä kiitosta. Päättelimme, että mahdollisimman luonteva, minulle ominaisen polveileva puhetyyli oli lopulta se mitä toivottiin. Tämä oli ristiriidassa käsikirjoitusten kanssa, joita olin Juha-Pekka Hotisen kanssa hionut pilkuntarkasti leikkaa ja liimaa -metodia käyttäen. Kaksi viikkoa ennen palautuspäivää äänitin uudelleen suurimman osan kaikkien jaksojen juonnoista. Niiden sävyä pidettiin hyvänä. Tulkitsin tämän johtuvan siitä, että luin lauseet rutiininomaisesti miettimättä liikaa puheen sävyä.

Opin, että jo projektin alkuvaiheessa tulisi käydä yhdessä tilaajan kanssa läpi, minkälaisia toiveita mahdollisesti sarjan puhetyylistä on. Haetaanko audiotekseen esimerkiksi puheenomaista, keskustelevaa vai kertojan kaltaista juontotyylä. En tullut ajatelleeksi asiaa, sillä aikaisemmissa töissäni Radiogallerialle (2016–2024) valitsemani juontotyylä ja sen mahdolliset ongelmat eivät olleet nousseet esiin. Vasta työskentelyn loppumetreillä ymmärsimme, että puheeni ongelmana pidettiin suomen kielioppisääntöjen vastaisia taukoja. Kyse oli mikrosekunneista, eikä kukaan lukuisista kollegoistamme tai ystävistämme ollut nostanut asiaa esiin.

Haastavasta ja kiireellisestä prosessista huolimatta olen pääosin tyytyväinen lopputulokseen juontojen suhteen. Paradoksaalisesti kiire synnytti tekemisen loppupuolella yhden kiinnostavimmista kertojatasoista: kertoja tekee reaaliaikaisia hakukone-etsintöjä esimerkiksi jaksoissa mainituista henkilöistä. Nämä äänitteet toivat materiaaliin kiinnostavan tason: juontaja-Laura rikkoo neljännen seinän ja samalla minä tein ohjelmaa konkreettisesti juontaessani. Audiosarjaa tehdessäni kehityin

juontajana ja huomasin, että nuo mikrotauot, joista minulle toistuvasti huomautettiin, ovat nykyään elementti, jonka kuulen tahtomattani jatkuvasti muiden juonnoissa. Työskentely herkisti korvani havaitsemaan puheen rytmytyksen vivahteita ja on tehnyt minusta tietoisemman oman puhetyylini erityispiirteistä. Mikäli tulevaisuudessa juonnoissani ilmenee ongelmia, pidän mielessäni kysymyksen: onko kyse rytmistä vai puheen sävystä.

3.12 Ohjaajan roolista teoksen viimeistelyssä

Kevään 2024 työstimme intensiivisesti audiosarjaa äänisuunnittelija Ellen Virmanin kanssa. Kesän alussa päätimme pitää neljän viikon loman, jotta saisimme molemmat etäisyyttä materiaaliin. Audiosarjan deadline oli elokuun puolivälissä ja olimme varanneet heinäkuun yhteiselle työskentelylle. Nämä työskentelyviikot olivat ohjauksen näkökulmasta mielestäni kiinnostavimmat ja parhaimmat. Tiukka aikataulu pakotti karsimaan kaiken epäolennaisen pois. Leikkasimme jokaisesta jaksosta yhdestä kuuteen minuuttia materiaalia pois. Työskentelimme tiivistä äänisuunnittelija Ellen Virmanin kanssa samassa tilassa. Iltaisin kuuntelin jaksoiden viimeisimpiä luonnoksia kotitöiden ohella. Merkitsin ylös kohdat, joissa ajatukseni karkasivat. Tiesin niiden olevan tyhjäkäyntiä tai epäkiinnostavaa kuulijalle. Ratkaisuna ehdotin kohtiin nopeampaa leikkausta, toisinaan jonkin yksittäisen lauseen poistamista tai taustalle rytmittävää äänielementtiä. Tämä työskentely oli minulle helppoa ja mieluista, mutta harmillisesti se tehtiin aivan käsittämättömässä kiireessä.

Viimeisten kolmen viikon aikana Yle antoi jokaisesta jaksosta runsaasti palautetta. Palaute keskittyi juontojeni rytmiin, äänisuunnittelusta emme saaneet juuri palautetta. Palautteissa oli myös positiivisia kommentteja, mutta toiveet korjauksista ja niiden toteuttaminen veivät aikamme lähes täysin. Päätin antaa äänisuunnittelija Ellen Virmanille mahdollisimman paljon aikaa editointiin ja miksauskeeseen. Siksi kävin itse läpi valtavan palautemäärän ja valitsin tärkeimmät huomiot. Arvostan palautetta työstäni ja pidän sitä mielekkäänä. Kuitenkin tämän palautteen määrä ja ajoitus aivan projektin loppuvaiheessa ei ollut mielestäni tarkoituksenmukaista työryhmällemme. Se asetti meidät haastavaan tilanteeseen aikataulun suhteen.

Projektin loppuvaiheessa jouduin tekemään kompromisseja Ylen toiveiden ja omien näkemysteni välillä. Keskityin erityisesti juontojen rytmin hiomiseen palautteen mukaisesti, vaikka olisin itse halunnut käyttää enemmän aikaa sisällöllisten seikkojen hiomiseen. Tämä johti siihen, että joitakin alkuperäisiä ideoitani jäi toteutumatta aikataulupaineiden vuoksi. Kokonaisuus on kuitenkin mielestäni runsas ja audiosarjan kollaasimainen kerrontatyö on jo nyt varsin monipuolinen. Jälkikäteen ajatellen audiosarja olisi saattanut paisua liian laajaksi, jos olisin ehtinyt toteuttaa kaikki alkuperäiset ideani.

Audiosarjaa käsikirjoittaessani kuitenkin löysin uuden työtavan: tuon ihmeellisen äänisuunnittelija—käsikirjoittajan teinihuoneen. Sovellettuna omaan ammattitaiteilijan työfilosofiaani muotoilisin asian näin: turvallisempi tila taiteen luomiselle voi mahdollistaa taiteen tekemisen näkökulmasta, joka on taiteilijaa itseään puhuttavaa, hänestä itsestä lähtöistä sekä autenttista sisältöä, joka ei pyri miellyttämään muita. Seuraavalla sivulla olen koonnut konkreettisia ohjeita taiteilijalle, joka haluaa hyödyntää teinihuonetyöskentelyä omassa taiteellisessa työssään.

3.13 Teinihuonetyöskentelyn huoneentaulu

1. Kerää nostalgisia esineitä kuin keräisit avainlippua menneisyyden oviin.
2. Ryhdy oman elämäsi internet-arkeologiksi: kaivaudu vanhoihin nettiprofiileihisi ja ratkaise menneisyytesi minäsi arvoitus kuin olisit oman elämäsi Lara Croft.
3. Sinulle merkityksellinen maasto taiteellisessa työskentelyssä voi koostua vampyyrikirjasarjoista ja B-luokan noitaelokuvista.
4. Etsi oma *glitter-hiusharjasi*, elementti, joka tuottaa sinulle iloa.
5. Muista, että jokainen paluu menneeseen muokkaa muistojasi – käytä tätä hyväksesi kriittisen näkökulman löytämiseen.
6. Millaista taidetta tekisit, jos se olisi teinihuoneessasi juhlan aihe?⁴⁴

You are the Slayer!⁴⁵

⁴⁴ Lause on uudelleenmuotoilu Julia Cameronin *Tie luovuuteen – Henkinen polku syvempään luovuuteen* (1999) teoksen luovuusharjoituksista, joissa usein kysytään mitä tekisit jollei se olisi niin noloa, tai mitä tekisit jollei se olisi niin tyhmää? Cameronin teos on minulle taiteilijana merkityksellinen, sillä vuonna 2014 kirjoitin lyhytelokuvakäsikirjoituksen nimeltä *Maaginen Marla* (2016) kirjan kannustavien neuvojen voimin.

⁴⁵ Huudahdus on *Buffy, vampyyrintappaja* -tv-sarjan (1997–2003) alkutekstien voice over, joka toistuu jokaisessa jaksossa.

Lopuksi

Teatteritaiteen maisterin opinäytteeni kirjallisessa osiossa perehdyin tyttökulttuuriin ja sen tutkimukseen. Tämä tutkimusmatka sekä audiosarjan käsikirjoittaminen ovat avanneet uusia näkökulmia omaan taiteelliseen kasvuuni, erityisesti omahuonekulttuurin käsitteen kautta, joka on johdattanut minut uudenlaiseen luovaan työskentelyyn. Tyttötutkimukseen syventyminen on laajentanut ymmärrystäni ja muovannut ajatteluani tavalla, joka epäilemättä heijastuu tulevissa taiteellisissa projekteissani, tarjoten rikkaamman ja monipuolisemman lähestymistavan taiteen tekemiseen.

Taiteellisen oppinäyteosion parissa työskennellessäni kuvittelin tekeväni jälkikäteen *hittiteosta* menneisyyteni minälle. Ajattelin audiosarjalla korjaavani nuoruuden haavat, jotka muodostuivat, kun sisäistin, että ympäristö ei pitänyt kiinnostuksen kohteitani arvokkaina. Halusin kirjoittaa fanitushistoriaani uuden onnellisen lopun ja kuvittelin, että tämän ajan teini-ikäiset tytöt samaistuisivat audiosarjaan Lauraan ja, löytäisivät oikoreitin maailmaan, jonka löytämiseen minulla meni 33 vuotta.

Käsikirjoituksen loppuvaiheessa totuus kuitenkin valkeni. Audiosarjaa tehdessäni olin tutustunut nuorempiin Taylor Swift -faneihin. Eikä varsinaisesti vaikuttanut siltä, että he kaipasivat 1990-lukulaisen äänisuunnittelija—käsikirjoittajan pelastusta. Heillä oli omat huolensa ja erilainen maailmankuva, eivätkä he painineet samanlaisten ongelmien kanssa kuin minä aikanaan. Mutta arvokkain opetus oli, että jälkikäteen ei voi tehdä muille teosta, jonka olisi itse halunnut kokea nuorena, ja odottaa heidän kokevan sen samalla tavalla kuin itse olisi kokenut. Tämä oivallus muistutti minua siitä, miten tärkeää on arvostaa jokaisen sukupolven omia kokemuksia ja näkökulmia.

Tämän oppinäytteen taiteellisen sekä kirjallisen osion myötä innostuin lukemaan tyttökulttuurin tutkimuksesta, sekä ammentamaan myös uusien käsikirjoitustöiden aihioita teinihuoneesta käsin. Tulevaisuudessa haluan syventyä performatiiviseen tyttötutkimukseen, sekä tyttöjen toimijuuden representaatioihin 2000-luvun alun

elokuviissa ja kirjallisuudessa. Opinnäytteen kirjallisen osion myötä luin myös *Buffy, vampyyrintappaja* -tv-sarjasta (1997–2003) tehtyä akateemista tutkimusta, ja ryhdyin vertailemaan tv-sarjan Buffy Summersin hahmoa Taylor Swiftin julkiseen hahmoon. Päädyin jättämään tuon näkökulman opinnäytteeni kirjallisesta osiosta pois, ja käytän näkökulman jossakin tulevassa työssäni. Tällä hetkellä kirjoitan Ylen Areena Storiesille lyhytvideosarjaa, jossa syvennyn 2000-luvun alun nuortenkirjoihin. Voin vain kuvitella, kuinka teini-ikäinen Laura kiljuisi riemusta, jos tietäisi missä olen nyt!

Työtä on vielä, mutta feminiinisinä pidettyjen aiheiden arvostus on noussut ja kovin moni asia on muuttunut paremmaksi. 18-vuotias Lumia Pesonen kiteytti tyttöyttä osuvasti, kun häneltä kysyttiin mikä tyttöydessä on parasta: “Tyttöys merkitsee minulle ennen kaikkea jaettuina riemuja ja kamppailuita” (Pesonen 2024). Mielestäni Taylor Swift on 18-vuotisen uransa aikana luonut lähes kulttimaisen faniyhteisön, joka juhlii tyttöyttä, naiseutta ja tunteita. Haluan päättää opinnäytteeni kirjallisen osion lainaukseen audiosarjan viimeisestä, *Tyttöjen pyhiinvaellus* -jaksosta. Tämä kuvaus Taylor Swiftistä tyttöyden ikonina tiivistää sen, miten suuri rooli populaarikulttuurin hahmoilla voi olla tyttökulttuurissa ja kuinka tyttökulttuuri itsessään toimi minulle avaimena takaisin teinihuoneeseen.

Laura: Taylor on jumalten vuorilta laskeutunut kitaraa soittava Afrodite, joka perusti tyttöyttä juhliivan kultin ja keräsi kyynelillään miljoonien armeijan. Iltahämärissä hän johdattaa joukkonsa stadioneille ja portaali avautuu. (Taylor Swift, minun versioni, 6/6, 18:33-19:31.)

Lähdeluettelo

Kirjoittajan arkistot

Palanne, Laura. 2020. *Näkökulmia äänisuunnittelun opiskeluun ja laadun vaatimuksiin*. Teatteritaiteen kandidaatin opinnäyteportfolio, äänisuunnittelun koulutusohjelma, Taideyliopiston Teatterikorkeakoulu, Helsinki. Aineisto kirjoittajan hallussa.

Palanne, Laura. 2009–2010. *Signaali 5*. Radio-ohjelman tallenteet. Aineisto kirjoittajan hallussa.

Palanne, Laura. 2024. *Takaisin teinihuoneeseen*. Kuvakollaasi sekalaisista verkkomateriaaleista. Aineisto kirjoittajan hallussa.

Arkistot

Kansallinen audiovisuaalinen instituutti (KAVI). Taylor Swift ja Block Party haastattelussa. *The Voice: POP*. Radio- ja televisioarkisto, Ritva-tietokanta. Haettu 3.12.2024. rtva.kavi.fi/program/details/program/25131

Elokuvat

Miss Americana. 2020. Dokumenttielokuva. Ohjaus: Wilson, Lana, Kesto 85 min. Tremolo Productions. Netflix.

Radio- ja televisio-ohjelmat

Naiset ensin 2/6: Mulla on sellainen vika etten osaa hävetä. Televisio-ohjelma. Yle Luovat sisällöt ja media, Yle Areena 8.3.2025.

Kuvat

Marttinen, Ili. 2024. *Taylor Swift, minun versioni* -audiosarjan logo. Yleisradio, Yle Areena.

Lyriikat

Swift, Taylor. 2006. "Picture to Burn". Levyllä *Taylor Swift*. CD 0857787001207. USA: Big Machine.

Swift, Taylor. 2008. "Love Story". Levyllä *Fearless*. CD 0602517976290. USA: Big Machine.

Swift, Taylor & Little, John. 2019. "The Man". Levyllä *Lover*. CD 00602577928680. USA: Republic Records.

Swift, Taylor & Dessner, Aaron. 2020. "mad woman". Levyllä *Folklore*. 0602435034805 USA: Republic Records.

Swift, Taylor. 2022. "Would've, Could've, Should've". Levyllä *Midnights*. CD 0602445790104. USA: Republic Records.

Swift, Taylor. 2022. "Anti-Hero". Levyllä *Midnights*. CD 0602445790098. USA: Republic Records.

Swift, Taylor. 2024. "The Smallest Man Who Ever Lived". Levyllä *The Tortured Poets Department*. CD 0602458933314. USA: Republic Records.

Painetut lähteet

Boym, Svetlana. 2001. *The Future of Nostalgia*. New York: Basic Books, XV. Oma käännös.

Cameron, Julia. 1999. *Tie luovuuteen: Henkinen polku syvempään luovuuteen*. Helsinki: Like.

Eriksson, Mikael. 2014. "Väistävä äänisuunnittelu ja pieni ääni". Teoksessa *Ääneen ajateltua: Kirjoituksia äänestä, esityksestä ja niiden kohtaamisista*. Toim. Heidi Soidinsalo, 45–56. Helsinki: Taideyliopiston Teatterikorkeakoulu.

Hämeenaho-Fox, Satu. 2024. *Taylorin maailma: Taylor Swiftin elämä ja lyriikka*. Helsinki: Werner Söderström Osakeyhtiö.

Lehtinen, Erno, Kuusinen, Jorma ja Vauras, Marja. 2007. *Kasvatuspsykologia*. Helsinki: WSOY.

Meyer, Stephenie. 2005. *Houkutus*. Helsinki: Werner Söderström Oy.

Mustonen, Anu, Rönkä, Anna ja Uotinen, Virpi. 1992. "Elämisen malleja, rakkautta ja ihanteita — Lukeminen minäkuvan jäsentäjänä". Teoksessa *Letit liehumaan: Tyttökulttuuri murroksessa*. Toim. Jaana Lähteenmaa ja Sari Näre, 236–245. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.

Näre, Sari ja Lähteenmaa, Jaana. 1992. “Johdanto: Tyttötutkimuksen palmikkoja punomassa”. Teoksessa *Letit liehumaan: Tyttökulttuuri murroksessa*. Toim. Jaana Lähteenmaa ja Sari Näre, 9–21. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.

Näre, Sari. 1992. “Liisa Älä! Älä! -maassa: Tyttöjen autonomian säätely”. Teoksessa *Letit liehumaan: Tyttökulttuuri murroksessa*. Toim. Jaana Lähteenmaa ja Sari Näre, 25–36. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.

Ojanen, Karoliina. 2011a. “Katsaus tyttötutkimuksen suomalaiseen historiaan ja keskusteluihin”. *Entäs tytöt: Johdatus tyttötutkimukseen*. Toim. Karoliina Ojanen, Heta Mulari ja Sanna Aaltonen, 9–43. Tampere: Osuuskunta Vastapaino.

Ojanen, Karoliina. 2011b. “Tallityttökulttuuri tutkimuskohteena”. *Tyttöjen toinen koti: Etnografinen tutkimus tyttökulttuurista ratsastustalleilla*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.

Pesonen, Lumia. 2024. “Tekijöiltä”. *Tulva 4/2024: Tytöt*. Helsinki: Naisasialiitto Unioni ry.

Riess, Jana. 2004. *What Would Buffy Do?: The Vampire Slayer as Spiritual Guide*. San Francisco: Jossey-Bass.

Saarikoski, Helena. 2009. *Nuoren naisellisuuden koreografioita: Spice Girls fanit tyttöyden tekijöinä*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.

Simonsuuri, Kirsi. 1980. “Alkusanat.” Teoksessa *Virginia Woolf Oma huone*. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Tormulainen, Aino. 2018. *Tyttöenergialla kasvaneet: Postfeministisen populaarikulttuuri-ilmion yhdessä muistellut merkitykset*, Helsinki: Nuorisotutkimusseura.

Vihma, Antto. 2021. *Nostalgia: Teoria ja käytäntö*, Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Teos.

Woolf, Virginia. 1929. *Oma huone*, Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Podcastit

Ylex. *Kromosomi X*. Podcast-sarja, 2004–2012. Sarja on poistettu suoratoistopalveluista.

Taylor Swift, minun versioni. Tuotantoyhtiö Kajo Tuotanto Oy / Jorma Kaulanen.
Tilaaja: Radiogalleria, Yle Draama 2024. Yle Areena, julkaistu 20.8.2024 ja
kuunneltavissa tämänhetkisen tiedon mukaan 20.8.2025 asti.
areena.yle.fi/podcastit/1-71173672

Verkkolähteet

Caramanica, Jon. 2008. “My Music, MySpace, My life” *The New York Times*. 7.11.2008.
Haettu 18.2.2025.
www.nytimes.com/2008/11/09/arts/music/09cara.html

Grein, Paul. 2012. “Chart Watch Extra: Top Albums Of Last 10 Years” *Yahoo! Music*.
13.3.2012. Haettu 3.12.2024.
web.archive.org/web/20150402161744/https://www.yahoo.com/music/bp/chart-watch-extra-top-albums-last-10-years-181452729.html

Lockwood, Sarah. 2024. “I love being like other girls” *Instagram*. 7.2.2024.
Haettu 3.12.2024.
www.instagram.com/reel/C3DhxTWri4/

Princiotti, Nora. 2023. “2023 Was the Year of the Girl” *The Ringer*.
28.12.2023. Haettu 12.12.2024.
www.theringer.com/2023/12/28/pop-culture/taylor-swift-eras-tour-barbie-2023-year-of-the-girlhood-girl-dinner

Ristmeri, Aliisa. 2023. “Tällainen on kohuttu Pillupäiväkirjat-sarja, jonka Sebastian Tynkkynen nosti Ylen rahoituksen syntipukiksi” *Helsingin Sanomat*. 8.5.2023.
Haettu 20.2.2025.
www.hs.fi/nyt/art-2000009569445.html

Rämö, Aurora. 2020. “Shakespeare on rakenteellista väkivaltaa opiskelijaa kohtaan – Taidekoulut luovivat opiskelijoiden vaatimusten keskellä” *Suomen Kuvalehti*.
11.12.2020. Haettu 3.12.2024.
suomenkuvalehti.fi/kulttuuri/shakespeare-on-rakenteellista-vakivaltaa-opiskelijaa-kohtaan-taidekoulut-luovivat-opiskelijoiden-vaatimusten-keskella/

Typistö, Juho. 2017. “Jouko Turkan perintö puhuttaa jälleen, kun raiskausharjoitteet ovat otsikoissa – Professorit Elina Knihtilä ja Hannu-Pekka Björkman kertovat, kuinka erilaista Teatterikorkeakoulussa nykyään on” *Helsingin Sanomat*. 19.11.2017.
Haettu 3.12.2024.
www.hs.fi/kulttuuri/art-2000005454932.html

Wells, Riley-Scarlett. 2024. “the bimbo feminist will pay for their crimes” *girl, unprovoked*. 14.10.2024.

Wynn, Natalie. 2024. “Twilight: ContraPoints” YouTube-video. 2.3.2024.
Haettu 10.12.2024.

www.youtube.com/watch?v=bqloPw5wp48

Liitteet

Taylor Swift, minun versioni -audiosarja on kuunneltavissa Yle Areenasta 20.8.2025 saakka. <https://areena.yle.fi/podcastit/1-71173672>

Tarvittaessa audiosarjan ja käsikirjoituksen saa pyytämällä kirjoittajalta.

Opinnäytetyön kirjalliseen osioon ei liity äänijärjestelmän kuvausta eikä teknistä kalustoluetteloa.